

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra mezinárodního práva veřejného

Téma:

**Překážky ratifikace a implementace Římského
statutu Mezinárodního trestního soudu do
právního řádu České republiky**

2007

Vedoucí diplomové práce

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

Katedra mezinárodního práva veřejného

Právnická fakulta

Univerzity Karlovy v Praze

Diplomantka

Lucie Kresslová, 5. ročník

Vranovice 64

Rožmitál pod Třemšínem

262 42

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI DIPLOMOVÉ PRÁCE

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Praze dne 12. dubna 2007

.....

Lucie Kresslová

Mé poděkování patří paní Prof. JUDr. Pavlu Šturmovi, DrSc., z Katedry mezinárodního práva veřejného Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze za cenné připomínky a trpělivost.

Seznam zkratk:

Soud	Mezinárodní trestní soud
Statut	Římský statut Mezinárodního trestního soudu
RB OSN	Rada bezpečnosti Organizace spojených národů
OSN	Organizace spojených národů
NATO	Severoatlantická aliance
MVČK	Mezinárodní výbor červeného kříže
ÚS	Ústavní soud České republiky

Je-li dále uvedeno číslo článku bez uvedení pramene, má se na mysli Statut Mezinárodního trestního soudu

Obsah

Úvod	6
Mezinárodní právo trestní	6
Zločin podle mezinárodního práva	8
1. Mezinárodní trestní soud	8
Stručný nástin cesty k podpisu Statutu	10
Jurisdikce Soudu - jednotlivé zločiny	11
Jurisdikce Soudu	12
Struktura Soudu	14
Spouštěcí mechanismus	15
K jednotlivým způsobům zahájení vyšetřování	16
Přípustnost vyšetřování a stíhání	17
Řízení před Soudem	17
Vyšetřování a stíhání	18
Hlavní líčení	19
Odvolání a přezkum řízení	22
Mezinárodní soudní spolupráce a právní pomoc mezi státem a Soudem	23
Význam Statutu	24
Mezinárodněprávní překážky ratifikace Statutu - dvoustranné dohody (zvl. Přístup USA)	24
2. Česká republika a Mezinárodního trestního soudu	25
Cesta České republiky k ratifikaci Statutu	25
Poměr mezinárodního práva a vnitrostátního práva České republiky	30
Vnitrostátní překážky implementace a ratifikace Statutu do právního řádu ČR	
- Ústavní	32
▪ Imunity ústavních činitelů	32
▪ Zákaz vydávání českých občanů	35
- Zákonné	38
▪ Statut a trestní zákon, trestní řád České republiky	38
3. Návrhy řešení	
Vládní návrh ústavního zákona	42
Francouzský příklad	43
Ukrajinský a kostarický příklad	44
Závěr	45
Příloha	49
Seznam použitých pramenů a literatury	54

Úvod

Čím je Mezinárodní trestní soud a k čemu takové mezinárodní trestní soudnictví slouží? Je tu, aby vykonával spravedlnost? Zajišťuje nápravu zločinců, kteří spáchali ty nejzávažnější zločiny podle mezinárodního práva? Je výstrahou pro ty budoucí?

Mezinárodní trestní soud stíhá zločince těch v případech, kdy stát, který nad nimi za jiných okolností vykonává jurisdikce, není ochoten nebo schopen takové zločince vyšetřovat, stíhat ani potrestat.

Pro vypracování této diplomové práce jsem si položila tyto dvě základní otázky na které budu průběžně odpovídat.

Studijní otázky:

1. Proč je Mezinárodní trestní soud pro mezinárodní právo trestní tak důležitý?
2. Jaké jsou překážky ratifikace a implementace Statutu do právního řádu České republiky/co stojí v cestě ratifikaci, případné nedostatky současné právní úpravy a jak lze tyto nedostatky odstranit?

Diplomová práce přistupuje k tématu z pohledu mezinárodního práva veřejného.

Mezinárodní právo trestní

V případě pojmu mezinárodního práva trestního jde o pojem nikoliv legální, ale teoretický, na rozdíl například od zločinů podle mezinárodního práva. S vymezením pojmu mezinárodního práva trestního je však velká potíž. Jeho pojetí se liší často nejen podle různých systémů právních řádů ve světě, ale často též podle autorů v rámci jednoho právního řádu. Jako východisko pro svoji práci použiji dělení profesorem Šturmou¹. Dle tohoto pojetí je tzv. mezinárodní právo trestní tvořené mezinárodními smlouvami (mnohostrannými, ale i dvoustrannými), které stanoví pro smluvní státy a pouze pro ně povinnost stanovit trestnost určitých činů ve vnitrostátním právu, vytvořit právní předpoklady pro jejich postih (jurisdikce) a umožnit v rámci těchto závazků podmínky pro vydání, popř. předání či jiné formy právní pomoci mezi státy, pokud stát sám nepřistoupí

---

¹ P. Šturma, Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Karolinum, Praha, 1999, str. 36 a násl.

k postihu zločinců. V souvislosti s různými právními řády vznikají někdy rozdíly v pojetí. Často jde také o problém jazykový.

Profesor Právnické fakulty Univerzity v Salzburgu Triffterer vymezuje pojem mezinárodního práva trestního velmi široce. Triffterer pod tento pojem zahrnuje všechny normy mezinárodního práva, které vymezují zločiny podle mezinárodního práva. Tyto normy jsou použitelné jak před mezinárodními soudy, tak i před vnitrostátními soudy, a to i v případě, kdy tyto normy nebyly recipovány do vnitrostátního právního řádu². Určitou nevýhodou takto širokého pojetí je, že se pod tuto definici vejdu i pravidla, která jsou určena pouze k převedení do vnitrostátního právního řádu a nelze je na mezinárodní úrovni před mezinárodními soudy samostatně použít. Pohled profesora Triffterera může být ovlivněn dle mého názoru také tím, že se na pojem mezinárodního práva trestního dívá především ze zorného pole (vnitrostátního) práva trestního.

V poslední době je patrný trend osamostatnění mezinárodního práva trestního a jeho vymanění se z vlivu práva humanitárního³. Neustále je však všudypřítomné vzájemné prolínání se těchto systémů, tedy práva mezinárodního trestního a mezinárodního humanitárního. Pro definování mezinárodního humanitárního práva použiji definici Mezinárodního výboru Červeného kříže (MVČK)⁴, který definuje toto právo jako *soubor mezinárodních pravidel smluvního i obyčejového původu, jejichž specifickým úkolem je řešit humanitární problémy přímo vyplývající z válečných konfliktů, ať už mezinárodních či vnitrostátních, omezovat z humanitárních důvodů právo stran v konfliktu používat prostředky a způsoby vedení války a chránit osoby a objekty, jež jsou nebo mohou být konfliktem zasaženy*. Toto pojetí pod pojem humanitárního práva podřazuje jak právo haagské, tak právo ženevské. Existuje ale i pojetí úzké, podle kterého mezinárodní právo humanitární tvoří pouze právo ženevské. Stejně tak se lze setkat s pojetím širším než je citovaný úryvek, kdy se pod pojem mezinárodního práva humanitárního řadí kromě obou systémů (haagský a ženevský) i právo lidských práv.

Vývoj mezinárodního trestního práva prozatím završuje Statut Soudu.⁵

---

² k těmto úvodním poznámkám této části viz P. Šturma, Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Karolinum, Praha, 1999, str. 31 a násl.

³ V. Bílková: Úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Doktorská disertační práce. Interní tisk PF UK, Praha 2006. Str. 1

⁴ subjekt mezinárodního práva založený roku 1863 Henry Dunantem po jeho otřesných zkušenostech s následky bitvy u Solferino

⁵ V. Bílková. op.cit.sub. 4, str.252

Zločin podle mezinárodního práva

Pojem zločinu podle mezinárodního práva je chápán v pojetí profesora Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze – P. Šturmy zpravidla jako čin osob jednajících v úředním postavení či se souhlasem státu, porušující nejzávažnější pravidla kogentní povahy určená k ochraně míru a nejzákladnějších lidských práv, včetně zásad humanity v době ozbrojeného konfliktu, za něž vzniká individuální trestní odpovědnost přímo na základě mezinárodního práva. K stíhání těchto zločinů jsou kompetentní vnitrostátní soudy jakéhokoliv státu, a to za použití personální, teritoriální, ale i univerzální jurisdikce nebo mezinárodní trestní soudy, popř. tribunály. Pachatelé těchto zločinů podle mezinárodního práva jsou často samotné státní orgány (osoby v nich působící) a nejvyšší představitelé státu. Jedná se často o státem chráněnou, organizovanou a v jeho prospěch páchanou tu nejzávažnější trestnou činnost. Je tedy více než příhodné v takových případech, aby ke stíhání těchto zločinů byly příslušné mezinárodní trestní soudní instance, neboť v takových případech stát často vůbec není ochoten a někdy ani schopen (nefunkční justice v důsledku rozpadu státní moci). Je pochopitelné, že imunity nejvyšších ústavních činitelů pak v zájmu fungování mezinárodního soudnictví nejsou ve vztahu k těmto institucím na místě. Právě pro stíhání pachatelů těchto zločinů podle mezinárodního práva je zvláště důležitá existence fungujícího trestního soudu typu Mezinárodního trestního soudu, neboť ve smyslu Kantova díla *K věčnému míru, stát, který se nalézá v postavení, v němž nepodléhá žádnému vnějšímu právnímu řádu, se v nahlížení na věci, jako je nalézání práva vůči ostatním státům, nebude vázat jejich soudnictvím, a tím se všechny plány o právu rozplynou do bezobsažných, neproveditelných ideálů.*

1. Mezinárodní trestní soud

Mezinárodní trestní soud je stálou trestní institucí zřízenou mezinárodní smlouvou – Statutem - ke stíhání těch nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva, které jsou vyjmenovány v čl. 5 Statutu, s *de iure* vyloučeným zločinem agrese. Jurisdikce Soudu je komplementární k národním soudům (čl.1 Statutu). Navazuje tak na vývoj, který se započal už koncem 19. století, a především pak na tak významné milníky v oblasti mezinárodního trestního soudnictví, jakými byly oba poválečné tribunály 40.let, tedy

norimberský⁶ a tokijský, ale hlavně na plodná 90.léta a zde především na jugoslávský a rwandský tribunál. Vývoj 19., resp.počátku 20.století, který na poli válečném a na duších leckterých národů nechal dlouhé a hluboké šrámy. Vážné pokusy o zřízení a fungování mezinárodní instituce pro stíhání tzv. zločinů podle mezinárodního práva (i když samotný pojem je mladší) začaly už počátkem 20.století. I tady platí, že veškeré pokusy byly vždy reakcí na nějakou šokující událost v mezinárodních vztazích. Ozbrojené konflikty mezinárodní i vnitrostátní, teroristické útoky. Něco, co otřásl svědomím nebo co by alespoň mělo otřást svědomím celého lidstva. Za historicky první pokus by se daly označit snahy, které měly vést ke stíhání německého císaře Viléma za zločiny, jichž se jako hlava státu dopustil ve vojenských operacích a v souvislosti s nimi za první světové války. Tento pokus však nebyl naplněn. Konkrétnější návrhy byly vypracovány v meziválečném období. Aktivní byly zejména nevládní organizace, mezi nimiž kralovala AIDP⁷ (*Association Internationale de Droit Pénal*). Bohužel, žádný z těchto pokusů se nestal oficiálním dokumentem.

Nejblíže se uskutečnění cíle, tedy dosažení vzniku mezinárodního trestního soudu, přiblížilo dílo rumunského profesora trestního práva mezinárodního - V.Pelly. Tento pokus byl motivován činy chorvatských teroristů, kterým se podařilo odstranit jugoslávského krále Alexandra I. Karadjordjevice. Dílo zaslouží jistě velkého uznání, neboť se stalo předlouhou a velmi významně ovlivnilo Úmluvu o předcházení a potlačování terorismu z roku 1937, která byla vypracována v rámci Společnosti národů a podepsána v Ženevě a ve stejný den byla podepsána Dodatková úmluva o zřízení mezinárodního trestního soudu, který měl soudit pachatele teroristických činů. Důležitou zásadou této Úmluvy byla zásada individuální trestní odpovědnosti jednotlivce. Avšak ani Úmluva ani Dodatkový protokol nezískal potřebný počet ratifikací, a tedy nikdy nevstoupili v platnost. Tak tedy ani Pellovo dílo nedalo vzniknout mezinárodnímu trestnímu soudu⁸.

Po II. světové válce pak především v důsledku bipolárního rozdělení světa nedošlo ke vzniku stálého mezinárodního soudu pro stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Se zřízením mezinárodního trestního soudu dále počítaly jednak Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia (1948) a Úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu (1973). Jak však nyní víme, na základě těchto smluv ke zřízení mezinárodního trestního soudu nedošlo.

⁶ Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku byl zřízen Londýnskou smlouvou vítězných mocností II.světové války. Tento vojenský tribunál měl výlučnou jurisdikci nad zločiny, které neměly žádné přesné zeměpisné umístění.

⁷ <http://www.penal.org/new/index.php?langage=gb>, funkčnost stránky ověřena 23.3.2007

⁸ Srov. P. Šturma: *Historie a charakter Mezinárodního trestního soudu.*, in Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu. Sborník příspěvků ze semináře pořádaného českou národní skupinou Mezinárodní společnosti pro trestní právo. 1. vydání. Praha:C.H.Beck, 2004

Zásluhu na prosazování vzniku mezinárodního trestního soudu v nám známe podobě má jistě již zmíněná AIDP (dále jen „Společnost“), a v rámci této Společnosti, ale tuto instituci jistě překračující, pak především profesor Bassiouni, který je velkým propagátorem soudu už od 70.let a na samotném vzniku Statutu se velkou měrou podílel. Členem iniciativní skupiny pro Mezinárodní trestní soud byla i Česká republika. Diplomatičké mise za Českou republiku se zúčastnil i profesor Šturma.

Stručný nástin cesty k podpisu Statutu na Římské konferenci

Konsolidovaný text budoucího znění statutu byl Přípravnou komisí distribuován mezi budoucí signatáře –tedy státy - někdy koncem dubna roku 1998. K textu se od ministrů zahraničnických věcí, přes ministry spravedlnosti, a někdy dokonce až k ministrům obrany vyjadřovaly různé státy světa. Konsolidovaný text konceptu měl na 173 stránek. Pro diplomatickou konferenci v Římě pro přijetí konečné podoby textu Statutu bylo vyhrazeno 24 pracovních dnů. Situace byla komplikovaná náročností textu. Na místě diplomatické konference, konané v budově FAO (*Food and Agriculture Organisation*, dále jen „FAO“), bylo vytvořeno několik pracovních skupin. Na otázky tak mohla Přípravná komise odpovídat skupinám, ne jednotlivým zástupcům států. Přípravná komise pak dostávala různá znění od různých skupin v často nelogickém pořadí. Tedy někdy článek 5 vedle článku 54. Přípravná komise tak dokončila svoji práci ve středu 15. července 1998 „sebráním“ různých znění článků a připomínek. Avšak celá delegace stále ještě neměla hotovou část druhou Statutu. Dá se říci tu nejpodstatnější část věnovanou jurisdikci, přípustnosti stíhání a použitelnosti práva. Tato část byla hotova v pátek 17.července 1998, neboť některá opatření této části byla diskutována velmi dlouho. Finální text připravený ke schválení byl delegátům zpřístupněn kolem třetí hodiny ranní v pátek 17.července 1998⁹. Protože se přes velké úsilí nepodařilo dosáhnout všeobecně přijatelného kompromisního znění, došlo 17. července 1998, někdy kolem šesté hodiny odpolední, k hlasování, v němž se na 120 států vyslovilo pro návrh, sedm států hlasovalo proti a 21 zemí se zdrželo hlasování. Tím byl přijat závěrečný akt konference a Statut Mezinárodního trestního soudu. Diskuse nad Statutem se protáhly do brzkých sobotních ranních hodin tak, že skončily někdy kolem třetí hodiny. Římský statut ze dne 17. července 1998 byl přijat jako

⁹ M.Ch.Bassiouni, *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court*. Ed.O.Triffterer, Předmluva.Str.XXI.

mnohostranná smlouva otevřená k podpisu všem státům. Tento dokument čítá 128 článků rozdělených do 13 částí.¹⁰

Ve své řeči při příležitosti otevření Statutu státům k podpisu profesor Bassiouni zmínil následující tvrzení a přání. Prohlásil, že podpisu a následné ratifikaci Statutu svět už nebude takový, jaký býval před zřízením Mezinárodního trestního soudu. Začíná se nová fáze mezinárodního práva trestního, resp. mezinárodní trestní justice. Zřízení Soudu symbolizuje některé základní hodnoty a očekávání sdílené některými státy, resp. lidmi světa. Soud dává na vědomí vládám, že doktrína mezinárodních vztahů tzv. *realpolitik*, která mimo jiné nepřipouští existenci či vliv mezinárodního práva veřejného na mezinárodní vztahy a vzájemné chování států již dále není akceptovatelná¹¹. Zřízení Soudu je dáno na vědomí všem státům a jednotlivcům, že beztrestnost pachatelů zločinů genocidy, proti lidskosti a válečných zločinů není již dále tolerovatelná. Naplňuje se tak výrok proroka Mohammeda, „zlo musí být napraveno“. Stvrzuje, že spravedlnost, resp. soudnictví je nedílnou součástí míru a reflektuje tedy výrok papeže Jana Pavla II., „chcete-li mír, pracujte pro spravedlnost (soudnictví)“. Je jasné, že odsoudit pachatel v mezinárodním trestním soudnictví je proces zdlouhavý, nákladný a komplikovaný, ale v duchu talmudu lze říci „i kdyby Soud zachránil nic jiného než jeden lidský život, bylo by to, jako by zachránil celý svět“.

Česká republika podepsala tuto mezinárodní smlouvu – Statut – dne 14. dubna 1999, avšak doposud tuto smlouvu neratifikovala.

Jurisdikce Soudu - jednotlivé zločiny

Zločin genocidy (čl. 6 Statutu)

Definice zločinu genocidia tak, jak je popsána v čl. 6 Statutu odpovídá definici z Úmluvy a zabránění a trestání zločinu genocidia z roku 1948¹². Takový postup zvolila i Rada bezpečnosti OSN při schvalování Statutů obou trestních *ad hoc* tribunálů. Znění v této Úmluvě reflektuje vývoj obyčejového práva tohoto zločinu.

Článek 6 Statutu tvoří obecná definice v návěti a pět skutků, které každý zvlášť nebo ve vzájemné kombinaci mohou naplnit zločin genocidy. Každé jednání musí zároveň naplnit obecnou definici zločinu, která zní: „*Pro účely tohoto Statutu genocidiem rozumí*

¹⁰ P.Šturma: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Karolinum, Praha, 2002, s.118-119.

¹¹ M.Ch.Bassiouni, str. XXI.

¹² Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 32/1955 Sb., o Úmluvě o zabránění a trestání zločinů genocidia

kterýkoliv z níže uvedených skutků, spáchaných s úmyslem zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou“ . Za vědomí toho, že zločin genocidia představuje zvláštní kategorii (species) zločinu proti lidskosti, lze tedy při nenaplnění této definice genocidia, ještě uvažovat o použitelnosti zločinu proti lidskosti.

Zločiny proti lidskosti (čl. 7 Statutu)

Ve Statutu je poprvé obsažena ucelená a dostatečně přesná definice činů, které představují zločin proti lidskosti. Odráží evoluci, k níž došlo od Norimberku. Posun je v tom, že tento zločin může být spáchán i bez souvislosti s ozbrojeným konfliktem (nevyžaduje se *war nexus*) a že se rozšířil i počet/výčet aktů, které naplňují zločin proti lidskosti. Obecnou podmínkou je, že musí být *součástí rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu*.¹³

Válečné zločiny (čl. 8 Statutu)

V čl. 8 Statutu je zatím nejkomplexnějším shrnutím vážných porušení současného obyčejového mezinárodního práva válečného. Je nejrozsáhlejším ustanovením Statutu a přináší v zájmu právní jistoty kasuistickou definici válečných zločinů.¹⁴ Statut však nezahrnuje všechna porušení smluvního nebo obyčejového mezinárodního válečného práva a jeho definice jsou často užší. Na tyto zločiny se vztahuje kompetence Soudu „zejména pokud jsou páchany jako součást plánu či politiky nebo v širokém měřítku“. Použití slova „zejména“ odpovídá tomu, že i jednotlivé zločiny spáchané mimo rámec plánu nebo politiky mohou spadat do kompetence Soudu.¹⁵

Jurisdikce Soudu

Předpokladem pro postup před Soudem je ratifikace Statutu¹⁶. Statut vstoupil v účinnost momentem uložení 60. ratifikační listiny u deponitáře, a to 1. července roku 2002. Tento mezník je důležitý pro působnost časovou, neboť pravomoc Soudu se vztahuje

¹³ B. Repík: Sborník s.38n

¹⁴ P. Šturma: Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. Trestněprávní revue, 2002, č. 2, s. 46

¹⁵ B. Repík: Sborník s.40

¹⁶ A/CONF.183/9 of 17 July 1998 and corrected by proces-verbaux of 10 November 1998, 12 July 1999, 30 November 1999, 8 May 2000, 17 January 2001 and 16 January 2002. The Statute entered into force on 1 July 2002

na zločiny spáchané po tomto datu. Soud nemá retroaktivní působnost (čl. 11 odst.1). Toto ustanovení se vztahuje vždy ke konkrétnímu členskému státu, tudíž pro výkon jurisdikce Soudu z hlediska časového je nutné, aby zločin byl spáchan po 1. červenci 2002 a dále poté, co nabyl Statutu účinnosti ve vztahu k členskému státu. Výjimku z této druhé situace představuje situace, na níž Statutu pamatuje v čl. 12 odst. 3, kdy nečlenský stát uzná *ad hoc* jurisdikci Soudu, a tak lze stíhat i zločiny, které byly spáchany jednotlivci před udělením *ad hoc* souhlasu tímto státem. Aby mohl Soud podle Statutu svoji územní či personální jurisdikci vykonávat, musí dojít prvně k ratifikaci Statutu státem¹⁷. Takto stát svojí ratifikací přijímá příslušnost Soudu vůči zločinům uvedených v čl. 5 Statutu v případě, že sám tyto zločiny, resp. jejich pachatele nebude sám stíhat. Zásada komplementarity vychází z úvodního článku 1. Trestnost těchto zločinů v čl. 5 není stanovena až Statutem, ale vychází především z obyčejového práva a které bylo již v těchto otázkách částečně kodifikováno. Výhodou Statutu je, že představuje prozatím nejširší definici zvláště se to týká zločinů proti lidskosti. Dále zločin podle Čl. 5 Statutu musí být buď spáchan na území (kromě území v hranicích státu také paluba lodi nebo letadla) státu, který ratifikoval nebo osobou státu, který ratifikoval.

Zásada komplementarity se však uplatní pouze v případě, že stíhání bylo zahájeno na základě oznámení smluvní strany nebo na základě oznámení vyšetřovatele. Neuplatní se v případě, že stíhání bylo zahájeno na základě oznámení vyšetřovatelů (prokurátorovi) Radou bezpečnosti OSN, že byl spáchan zločin podle čl. 5 Statutu a Rada bezpečnosti jednala na základě Hlavy VII. Charty OSN. V těchto případech neplatí podmínky a omezení vztahující se na ostatní způsoby zahájení řízení. K jednotlivým možnostem zahájení stíhání viz kapitola spouštěcí mechanismus. V případě zahájení stíhání z podnětu RB pak dle mého názoru ani není nutné, aby došlo k ratifikaci Statutu, neboť tomu nasvědčuje jednání vyšetřovatele v případě soudánského Dárfúru¹⁸. Naproti tomu situace v dnešním Iráku je jiná. Existuje několik překážek, které brání započítí stíhání případných zločinců, kteří spáchaly zločiny podle Statutu. Je to jednak hledisko časové a jednak hledisko neprůchodnosti takové rezoluce Radou bezpečností OSN v případě, když by pachatelé byli vojáci zahraničních misí, mj. státních příslušníků USA a VB, aj.

Pokud Rada bezpečnosti jedná podle Hlavy VII. Charty OSN může zavázat i třetí státy, tedy nejen členy Statutu. Rada bezpečnosti také může ve vztahu k členskými státem vyloučit princip komplementarity Soudu vůči soudům členských států a rozhodnout tak o

¹⁷ K úvodním poznámkám viz např. článek P. Šturmy, Procesní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. Trestněprávní revue, Praha, 4/2002 a Statut.

¹⁸ http://www.icc-cpi.int/pressrelease_details&id=107&l=en.html , funkčnost ověřena 23.3.2007

přednostní pravomoci Soudu. Analogicky by pak bylo možné, že na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN jednající podle Hlavy VII. Charty OSN o konstatování situace, RB skrze vyšetřovatele předloží případ Soudu, aniž by byla nutná ratifikace Statutu. Tak by se obsah Statutu stal závazný pro všechny členské státy OSN. Tak by se dal Soud v jistém smyslu přirovnat k *ad hoc* trestním tribunálům, navíc však s tím rozdílem, že v případě Soudu jde o stálou trestní instituci. Z časového hlediska by šlo o zločiny spáchané po nabytí účinnosti Statutu (1.7.2002). Taková situace je tedy v praxi možná a znovu uvádím příklad se situací v súdánském Dárfúru.

Ještě odvážnější konstrukce by však byla aplikace principu univerzální jurisdikce Soudem, kdy by Soud byl příslušný ke stíhání jednotlivých zločinů uvedených v čl. 5 na základě mezinárodního obyčejového práva. K tomuto řešení však státy nebyly ochotny.

Struktura Soudu

Podle čl. 34 se Soud skládá ze čtyřech orgánů. Jde o následující orgány:

- a) předsednictvo
- b) odvolací (*appeal division*), soudní (*trial division*) a přípravný úsek (*pre-trial division*)
- c) úřad vyšetřovatele neboli prokurátora (*prosecutor*)
- d) soudní kancelář

Předsednictvo a jednotlivé úseky jsou obsazovány soudci. (čl. 38, 39). Z hlediska kvalifikace soudců je důležité, aby každý kandidát byl osobou s vysokým morálním charakterem, nestranným a vysoce kvalifikovaným odborníkem ve svém státě buď v oblasti trestního práva hmotného a procesního, a to především jako soudcem, vyšetřovatelem nebo advokátem (pro samotné volby pak tito kandidáti figurují na seznamu A) nebo v oblasti mezinárodního práva veřejného, a to v oblastech mezinárodního práva humanitárního nebo mezinárodního práva lidských práv (čl. 36 odst. 2 písm. b). Tito kandidáti figurují na seznamu B. Celkem má být u Soudu na plný úvazek činných 18 soudců (čl. 36 odst. 1). Dle následujícího odstavce je však možné rozšířit počet soudců v případě potřeby. Soudci musejí ovládat alespoň jeden z úředních jazyků Soudu (francouzština nebo angličtina). Kandidát na pozici Soudce musí být členem státu, který ratifikoval Statut, ale nemusí být občanem státu, který jej navrhuje. Volební mechanismy

používají kombinaci mnoha kritérií typu zeměpisného zastoupení států, zastoupení právních systémů, zastoupení podle pohlaví a zastoupení podle odbornosti (trestní a mezinárodněprávní). Mezi soudci tak nemůže být více než jeden občan téhož státu. Tak, aby rozvrstvení soudců bylo co možná nejvíce spravedlivé.

Předsednictvo (předseda, první a druhý místopředseda) bylo zvoleno absolutní většinou plénem soudců (čl. 38). Předsednictvo odpovídá za řádnou správu celého Soudu. Z ostatních soudců pléna jsou soudci rozděleni do třech úseků (čl. 39). Přípravný úsek (*Pre-trial division*) tvoří šest soudců, kteří plní funkci vyšetřovacího úseku buď jako samosoudci nebo jako členové tříčlenného senátu. Soudní úsek tvoří šest soudců organizovaných do tříčlenných senátů. Odvolací úsek tvoří předseda jako soudce a čtyři soudci. O rozdělení soudců k jednotlivým úsekům rozhoduje plénum Soudu absolutní většinou pro příslušné období.

Podle čl. 42 odst. 1 představuje úřad vyšetřovatele/prokurátora nezávislý a zvláštní (*separate*) nebo spíše oddělený orgán Soudu. Je především odpovědný za přijímání oznámení a informací ohledně toho, že byly spáchány zločiny v jurisdikci Soudu, dále je současně odpovědný za jejich prověřování a za vedení vyšetřování a stíhání před Soudem. Zastupuje nejen obžalobu, ale hájí zájem na zjištění pravdy a výkonu spravedlnosti. V čele úřadu stojí prokurátor, který má nejvyšší autoritu nad řízením a administrativou úřadu. Prokurátorovi pomáhá jeden nebo více zástupců prokurátora (*Deputy Prosecutor*), který je příslušný ke všem akcím a úkonům, ke kterým jej vyšetřovatel pověří. Zástupce prokurátora musí mít jiné občanství než má prokurátor (čl. 42 odst. 2). Kritéria pro volbu členů úřadu prokurátora jsou v zásadě stejná jako pro volbu soudců. O vyloučení rozhoduje odvolací úsek. Popis ostatních orgánů Soudu není pro potřeby této práce relevantní.¹⁹

Spouštěcí mechanismus Soudu

Na této velmi zásadní právní otázce na konferenci o podobě mezinárodního trestního soudu nejedna delegace členských států vyjádřila své znepokojení se způsobem zahájení vyšetřování. Předmětem největších sporů byla otázka, zda může vyšetřovatel/prokurátor (*Prosecutor*) zahájit vyšetřování také z vlastní iniciativy na základě

---

¹⁹ Kapitola zpracována za použití Statutu a článku prof. P.Šturmy. Procesní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*, 4/2002. C.H.Beck.Praha.Str.99 a násl.

informací, které získal z jakýchkoliv hodnověrných zdrojů.²⁰ Větší rozpory nepanovaly mezi státy pokud šlo zahájení vyšetřování zločinů spáchaných podle článku 5 Statutu vyšetřovatelem/prokurátorem z podnětu členských států (smluvních stran Statutu) nebo z podnětu Rady bezpečnosti jednající podle kapitoly VII Charty OSN. Na podporu zahájení vyšetřování vyšetřovatelem/prokurátorem z vlastní iniciativy se vyjádřily hlavně mezinárodní nevládní organizace a argumentovaly, že mnoho případů by se k Soudu vůbec nemuselo dostat, kdyby iniciativa zůstala jen na smluvních stranách (státech) a Radě bezpečnosti.²¹ Na druhé straně tu byla obava ze svěření tak velké pravomoci do rukou jedné osoby, tj. prokurátora. Jako kompromis byl Statutem zaveden tzv. *pre-trial chamber* (přípravný nebo vyšetřovací senát), který je zabudován do struktury Soudu a kterému prokurátor předkládá shromážděný materiál žádostí o povolení zahájení vyšetřování.

K jednotlivým způsobům zahájení vyšetřování.

První je postup na základě oznámení smluvní stranou. Podle č. 13 Soud tedy může zahájit svoji činnosti, resp. vyšetřování, pokud byl spáchán některý ze zločinů uvedených v čl. 5 Statutu, pokud je situace oznámena prokurátorovi smluvní stranou v souvislosti s č. 14 Statutu a smluvní strana požádala prokurátora o vyšetřování. Je na prokurátorovi, aby zjistil, zda by určitá osoba měla být obviněna ze spáchání zločinů podle čl. 5 Statutu. Oznámení musí obsahovat vylíčení okolností a být doloženo státu dostupnou dokumentací.

Prokurátor dále může zahájit vyšetřování v souvislosti v čl. 15 Statutu sám. Zde si prokurátor může vyžádat informace od států, OSN, nevládních i vládních organizací. Pokud dojde k závěru, že byl spáchán zločin, předloží vyšetřovacímu senátu žádost o povolení vyšetřování, vyšetřovací senát tak povolí vyšetřování, pokud dojde k závěru, že je důvodné pokračovat ve vyšetřování a že věc spadá do jurisdikce Soudu. V případě odmítnutí lze požádat o zahájení vyšetřování stejné věci, pokud prokurátor doloží nové důkazy.

Dále je to Rada bezpečnosti OSN jednající podle Hlavy VII. Charty OSN, kdo může prokurátorovi oznámení o zřejmém spáchání zločinu podle čl. 5. Podmínky pro výkon tohoto práva plynou z Charty OSN. Rada bezpečnosti však také může pozastavit vyšetřování, a to až na 12 měsíců (čl. 16).

---

²⁰ P. Šturma: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Karolinum, Praha, 2002, s. 144

²¹ P. Šturma: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Karolinum, Praha, 2002, s. 144

Přípustnost vyšetřování a stíhání

Existují případy, kdy, ačkoliv Soudu náleží jurisdikce, v daném případě nemůže svoji jurisdikci plně vykonávat. Tyto případy řeší čl. 17 Statutu. První případ souvisí se zásadou komplementarity, na které je jurisdikce Soudu vzhledem k národním soudům vybudována a v prvních dvou-třech případech se zásadou *ne bis in idem*. Soud musí rozhodnout, že věc je nepřipustná, když vyšetřování nebo stíhání vede členský stát, v jehož jurisdikci se věc nachází (čl. 17 odst. 1 a). Výjimku z tohoto případu tvoří situace, kdy stát je neochoten nebo neschopen skutečně vést vyšetřování.

Dalším případem nepřipustnosti je situace, kdy vyšetřování věci vedl stát, do jehož jurisdikce věc spadá, a tento stát se rozhodl nestíhat dotčenou osobu, kromě případů, kdy důvodem byla neochota nebo neschopnost státu skutečně vést vyšetřování. Tedy úmyslem státu bylo vytvořit jakýsi ochranný „deštník“ nad touto osobou.

Třetí možností je, že dotčená osoba již byla souzena pro skutky, které jsou předmětem stížnosti a řízení před Soudem není dovoleno podle čl. 20 odst.3.

Čtvrtá a poslední možnost pro nepřipustnost vyšetřování je, že věc není dostatečně závažná, aby dávala důvod k dalšímu postupu Soudu. Z čl. 17 tedy plyne, že ve všech ostatních případy, pokud spadají do jurisdikce Soudu, je vyšetřování a stíhání přípustné.

Řízení před Soudem

Normy a pravidla upravující řízení před Soudem jsou především pravidly mezinárodního práva veřejného. Inspirovaly se jistě jednotlivými trestními procesy ve vnitrostátních řádech, a to jak kontinentálním *i common law*²², ale nekopírují ani jeden z nich, ale tvoří jakousi syntézu.²³ V zásadě lze však říci, že procesní pravidla více čerpají ze systému *common law*. Tak je tomu i např. u rwandského trestního tribunálu²⁴. Nebyl zřízen institut vyšetřovacího soudce, který by vedl vyšetřování a po jeho ukončení předal veškeré důkazy soudu. Vyšetřování a stíhání je svěřeno prokurátorovi, který sbírá důkazy a zastupuje obžalobu před Soudem a je na Soud nezávislý. Tak je zachována zásada

²² za vědomí toho, že označení angloamerického systému práva termínem *common law* není zcela přesné, neboť tento termín označuje jen část tohoto systému jak na to upozorňuje například V.Knapp ve svém díle Velké právní systémy, úvod do srovnávací právní vědy, 1.vyd. C.H.Beck, Praha, 1996, str. 163

²³ P. Šturma, Trestněprávní revue, 4/2002, str. 100

²⁴ citace slov soudce Nejvyššího soudu ČR, t.č. působícího jako soudce *ad litem* u trestního tribunálu pro Rwandu v tanzanské Arushe pro dva trestní případy, JUDr. Robert Fremr, zdroj: rozhlasové vysílání pořadu 20 minut Martina Veselovského ze dne 12.března 2007

http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_num_from=0&p_num_offset=20&p_no_date_limit=1&p_po=3169

obžalovací, která je protikladná zásadě inkviziční, kdy právě soud vede veškeré činnosti proti obžalovanému (pachateli, vyšetřovanému) sám. Takový princip inkviziční platil na českém území ve středověkém trestním právu.

Prokurátor v řízení před Soudem plní jednak roli procesní strany obžaloby, kdy sbírá důkazy vedoucí k usvědčení obžalovaného, ale na druhou stranu může v zájmu spravedlnosti a nalézání pravdy pomoci i obžalovanému. Ve fázi vyšetřování pracuje prokurátor pod dohledem *pre-trial chamber* (vyšetřovacího senátu). Pro zahájení vyšetřování před Soudem z vlastního podnětu potřebuje prokurátor souhlas právě vyšetřovacího senátu Soudu. Vyšetřovací senát při vyšetřování rozhoduje o námitkách proti jurisdikci Soudu a přípustnosti věci. Tím je do jisté míry posílen prvek inkviziční a je tím dosaženo odchýlení se od zásad procesu v *common law* systému. Dalším takovým posílením tohoto inkvizičního principu je role těchto soudních úseků (*divisions*), především *pre-trial chamber* po zahájení hlavního líčení. V případě dokazování můžou jednotlivé soudní úseky předložit i jiné důkazy, než které navrhly strany sporu, tedy obžalovaný a žalobce (prokurátor). Ve Statutu je také obsaženo právo obžalovaného učinit na svou obhajobu ústní nebo písemné prohlášení bez přísahy.

Procesní pravidla jsou obsažena částí 5. až 8. Statutu. Tato pravidla upravují postavení a postup jednotlivých subjektů řízení před Soudem. Řeší práva a povinnosti vyšetřovaných osob (pachatelů, obviněných), jejich obhájců, svědků, jejich obětí a týkají se procesních postupů jednotlivých orgánů Soudu. Většina těchto procesních norem je důležitá pouze pro řízení před Soudem a nevyžaduje žádnou z forem recepce do norem vnitrostátního práva. Jedinou výjimku tvoří čl. 59, který upravuje vazbu (*arrest proceedings in the custodial state*).

Trestního řízení před Soudem se v široké míře mohou účastnit poškození, resp. oběti zločinů.

Vyšetřování a stíhání

Této problematice je věnována část 5. Statutu (čl. 53 až 61 Statutu). Prokurátor poté, co zhodnotí všechny mu dostupné informace, zahájí vyšetřování, pokud však nerozhodne, že tu není opodstatněný základ pro toto zahájení. Při tomto rozhodování musí především zvážit, zda došlo ke spáchání zločinu, zda je věc přípustná podle čl. 17, zda projednávání věci bude v zájmu spravedlnosti. Na základě výsledků vyšetřování Prokurátor rozhodne o zahájení stíhání. Důvody, které mohou naopak vést prokurátora po zahájení vyšetřování k nezahájení stíhání jsou následující (čl. 53 odst. 2):

- a) není zde dostatečný právní nebo skutkový základ pro vydání zatykače nebo výzvy
- b) věc je nepřipustná podle čl. 17
- c) vyšetřování (pokračování v něm) není v zájmu spravedlnosti. Zde musí prokurátor zvážit všechny okolnosti jako je závažnost zločinu, zájmy obětí, věk a přičetnost pachatele a jeho roli při spáchání zločinů.

V případě, že prokurátor na základě výsledků vyšetřování nepřistoupí k zahájení stíhání podle čl. 53 odst. 2 písm.c) a žádost na zahájení vyšetřování byla podána smluvním státem nebo Rady bezpečnosti, musí o takovém rozhodnutí vyrozumět tyto subjekty a Vyšetřovací senát.. Toto rozhodnutí pak může být na základě žádosti Rady bezpečnosti nebo smluvního státu přezkoumáno vyšetřovacím senátem Soudu.

Statutem byl zaveden tzv. *pre-trial chamber* (přípravný nebo vyšetřovací senát) a kterému prokurátor předkládá shromážděný materiál žádostí o povolení zahájení vyšetřování.

Vyšetřovací senát může vydávat nařízení pro vyšetřování nebo pro přípravu obhajoby, dále zajistit ochranu svědků a obětí a vyžadovat spolupráci států při přijímání ochranných opatření²⁵.

Hlavní líčení

Tato problematika je řešena v části šesté Statutu (čl. 62 až 76, přičemž čl. 76 řeší otázku ukládání trestů). Podle čl. 62 je místem konání hlavního líčení sídlo Soudu, tedy Haag. Pokud však není rozhodnuto pro daný případ jinak. Obžalovaný (*accused*) musí být přítomen během líčení, s výjimkami stanovenými ve Statutu. Tak tomu bude v případě, kdy obžalovaný pokračuje ve vyrušování řízení, Soud jej tak na nezbytně nutnou dobu a za předpokladu, že bude moci sledovat líčení a vyjadřovat se k projednávané věci pomocí pokynů daných svému obhájci, může vykázat z prostor, kde se koná hlavní líčení. To vše pouze na nezbytně nutnou dobu. Požadavek některých států na možnost konat řízení v nepřítomnosti obžalovaného na diplomatické konferenci v Římě neprošla.

Jakmile jsou potvrzeny obvinění, předsednictvo Soudu ustanoví konkrétní složení soudu (*trial chamber*), který je od této chvíle odpovědný za vedení jednání a může

²⁵ tato a následující kapitoly jsou zpracovány na základě Statutu v anglickém znění a článku prof. P. Šturmy, Procesní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu, *Trestněprávní revue*, 4/2002. C.H.Beck.Praha.

vykonávat jakékoliv funkce vyšetřovacího senátu Soudu (*pre-trial chamber*). Toto jsou silné prvky inkvizičního procesu, avšak s tou výjimkou, že zde je činný i prokurátor.

V průběhu řízení před soudem se hojně užije vedle Statutu i Jednacího řádu a pravidel dokazování (*rules of procedure and evidence*). Je na trestní komoře, resp. soudu v konkrétním složení soudců pro daný případ (*trial chamber*), aby zajistila během soudního řízení jsou plně respektována práva obviněného a že je zajištěna ochrana obětí a svědků (čl. 64 odst. 2).

Před zahájením hlavního líčení soud (*trial chamber*) provádí ty úkony, které jsou uvedeny v čl. 64 odst. 6 písm. a) až f).

Po zahájení hlavního líčení soud přečte obviněnému z jakých zločinů, které předtím potvrdila vyšetřovací komora, resp. vyšetřovací senát v konkrétním složení (*pre-trial chamber*) je obviněn. Soud se dále musí ujistit, že obviněný porozuměl obžalobě. Soud může od obviněného přijmout jeho přiznání viny (*admission of guilt*) nebo naopak nechat obviněného prohlásit, že je nevinný (*to plead not guilty*) (čl. 64 odst. 8 písm. a).

Avšak ačkoliv se například obviněný přizná, že spáchal zločin, ze kterého jej viní prokurátor, je na soudu (*trial chamber*), aby rozhodl, zda toto přiznání uzná. Postup soudu je upraven v čl. 65 Statutu. Předně musí uvážit a rozhodnout, zda obviněný rozumí povaze a následkům přiznání, že přiznání obviněný pronesl dobrovolně poté, co přiznání podrobně projednal se svým obhájcem a přiznání je podporováno okolnostmi a skutkovým stavem konkrétního případu. Soud sám rozhodne, zda obviněného na základě jeho přiznání odsoudí nebo že bude pokračovat v hlavním líčení. V hlavním líčení se především bude pokračovat, je-li to v zájmu obětí a svědků.

V průběhu celého řízení až do odsouzení obžalovaného se uplatní zásada presumpce neviny (čl. 66). Před odsouzením obviněného musí být soud o jeho vině nepochybně (*beyond reasonable doubt*) přesvědčen. Další práva obviněného jsou vypočtena v čl. 67, kde se hovoří o zásadě veřejnosti, spravedlivého procesu, nestrannosti. Dále má obviněný právo být včas a podrobně informován o povaze obvinění, mít dostatečný čas na přípravu své obhajoby.

Dokazování je upraveno především v čl. 69 Statutu, který však ve velké míře a pro podrobnější postup dokazování odkazuje na Jednací řád a pravidla dokazování (*the rules of procedure and evidence*). Před zahájením dokazování svědek musí učinit prohlášení o pravdivosti svědeckví. Dokazování se provádí většinou osobně, avšak výjimkami stanovenými Statutem nebo Jednacím řádem. Tak může soud povolit dokazování skrze audiovizuální nahrávky, dokazování listinnými důkazy. Soud rozhodne o přípustnosti každého jednotlivého důkazu. Nedokazují se skutečnosti soudu obecně známé. Důkazy,

kteřé byly získány porušením pravidel obsažených ve Statutu nebo pravidel mezinárodně uznaných lidských práv jsou nepřipustné za předpokladu, že tímto porušením je podstatným způsobem zpochybněna spolehlivost důkazu, nebo takové přijetí těchto důkazů by bylo neetické a vážné by poškodilo řádný průběh jednání. Lze tedy konstatovat, že v opačném případě jsou takto získané důkazy přípustné? Rozhodovací praxe soudu nám ukáže víc.

Na ochranu obětí a svědků je u Soudu zřícen *the victims and witness unit* a obětem náleží odškodnění podle čl. 75 Statutu.

V čl. 70 jsou řešeny trestné činy (*offences*) proti výkonu spravedlnosti. Nejde o zločiny podle mezinárodního práva. Základním pramenem těchto trestných činů je Statut, ale tyto trestné činy mají spíše původ ve vnitrostátním právu. Tresty jsou vypočteny ve Statutu a v Jednacím řádu a pravidlech dokazování. Rozmezí trestů je vypočteno před pokuty až po pětileté vězení. Jednotlivé trestné činy, jak je stanoví Statut, jsou např. podání falešné výpovědi, korupční jednání vůči svědkům nebo pracovníkům Soudu, včetně soudců, aj. V této věci spočívá jeden z dalších rozdílů ve fungování Soudu a *ad hoc* tribunálů. Tribunály takové trestné činy proti výkonu spravedlnosti neupravují.

Lze shrnout, že soudní řízení je ovládáno zásadou práva na spravedlivý proces, zásadou ústnosti, veřejnosti (*public hearing*), zásadou presumpce nevinny, zásadou obžalovací s prvky inkvizičními, zásadou materiální pravdy, kdy Soud musí být nad důvodnou pochybnost přesvědčen o vině obžalovaného (*beyond reasonable doubt*), ale s možností tzv. přiznání (*plea of guilty*) obviněného, že spáchal zločin podle Statutu.

Požadavky na znění rozhodnutí upravuje čl. 74 Statutu. Všichni soudci soudního senátu musí být v každé fázi jednání přítomni. Rozhodnutí soudního senátu musí vycházet z důkazů, které byly před soudním senátem provedeny a rozhodnutí (rozsudek) nesmí vybočit, resp. překročit obžalobu vznesenou (*shall not exceed the facts and circumstances described in the charges*) prokurátorem.

Navazující část sedmá (čl. 77 až 80) Statutu řeší otázku trestů. Tak ve spíše procesním Statutu dochází k výskytu některých norem hmotného práva. Což zřejmě nasvědčuje tomu, že systém *common law*, který také významně ovlivnil podobu Statutu, nerozlišuje mezi právem hmotným a procesním.²⁶ Statut stanoví, že za spáchané zločiny lze uložit pouze trest odnětí svobody, peněžitý trest nebo trest propadnutí majetku. Trest odnětí svobody v délce maximálně 30 let, a v případě mimořádné závažnosti zločinu a za přihlédnutí k osobě odsouzené pak trest odnětí svobody na doživotí. Vedle toho lze podle

²⁶ V. Knapp, Velké právní systémy. C.H. Beck, Praha, 1996

Jednacího řádu udělit trest peněžní (*fine*) anebo podle Statutu trest propadnutí výnosu a veškerého majetku přímo nebo nepřímo plynoucí ze spáchaného zločinu, aniž by byla dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře.

Na základě rozhodnutí Shromáždění států²⁷ (*assembly of states parties*; orgán Soudu vytvořený ze všech států, jež podepsaly a ratifikovaly Statut) byl ustanoven tzv. svěrenecký fond (*trust fund*), do kterého plynou prostředky, mimo jiné, z vybraných pokut a zabaveného majetku v rámci uložených trestů a který je určen obětem nebo jejich přeživším rodinným příslušníkům jako odškodnění za spáchané zločiny.

Odvolání a přezkum rozhodnutí

Žádné lidské jednání není neomylné, a tak je především v rámci zachování spravedlivého procesu nutné připustit opravné prostředky, zvláště pak v trestním procesu. Proti rozhodnutí podle čl. 74, tedy rozhodnutí ve věci samé, může prokurátor nebo odsouzený podat odvolání v souladu s čl. 81 odst. 1 Statutu a v souladu s Jednacíím řádem z následujících důvodů:

- a) vada v řízení
- b) vada skutková
- c) vada právní

Odsouzenému je dáno navíc právo odvolat se:

- d) z jakéhokoliv dalšího důvodu, který má vliv na spravedlnost nebo spolehlivost (hodnověrnost) jednání nebo rozhodnutí (čl. 81 odst. 1 písm. b) IV.).

S ohledem na čl. 81 odst. 2 a ustanovení Jednacího řádu lze samostatně odvoláním napadnout i výrok o trestu, pokud je dán nepoměr mezi spáchaným zločinem a trestem za něj uloženým. Odsouzený zůstává po dobu projednávání ve vazbě. Prokurátor může v obou případech podat odvolání ve prospěch odsouzeného. K rozhodování o odvoláních je příslušný odvolací senát. Odvolací senát může sám provádět důkazy nebo vrátit otázku k vyřešení předchozím senátům. Odvolat se lze také podle čl. 82 i proti jiným rozhodnutím, většinou v průběhu jednání (řízení).

²⁷ Upraveno v části 11 Statutu (čl.112)

Přezkum pravomocného rozhodnutí jako mimořádný opravný prostředek je možný. Důvody jsou stanoveny v čl. 84 Statutu:

- a) vyšly-li najevo nové důkazy, které by odůvodnily jiné rozhodnutí ve věci
- b) důkazy byly nepravdivé či padělané
- c) alespoň jeden ze soudců, který se podílel na rozhodování, závažně zneužil svoji pravomoc

Odvolací senát (*appeal chamber*) rozhodne, jak bude s věcí dále nakládáno. Může věc přikázat soudnímu senátu ve stejném nebo jiném složení, anebo může sám ve věci rozhodnout. Podle čl. 85 náleží osobě nespravedlivě odsouzené odškodnění.

Mezinárodní spolupráce a právní pomoc mezi státem a Soudem

Tato ustanovení procesní povahy týkající se mezinárodní spolupráce a soudní pomoci jsou upravena v části 9. Statutu (čl.86-102) pro smluvní státy právně závazná. Smluvní státy mají povinnost plně spolupracovat se Soudem při vyšetřování a stíhání trestných činů, které spadají do jeho kompetence/jurisdikce (čl.86). Žádost o právní pomoc může Soud směřovat i vůči nesmluvnímu státu na základě dohody *ad hoc* nebo na jiném podobném základě (čl. 87 odst.5). Také Soud může poskytnout pomoc i nesmluvnímu státu (čl. 93 odst. 10 písm.c).

Smluvní státy musí zajistit, aby jejich vnitrostátní právo disponovalo řízením, které by umožňovalo poskytnutí všech forem spolupráce a právní pomoci předvídaných Statutem (čl.88). Stát vyhoví žádosti Soudu o právní pomoc v souladu s řízením stanoveným svým vnitrostátním právem.

Na rozdíl od hmotněprávních ustanovení Statutu lze bez pochybností jeho procesní ustanovení vztahující se ke spolupráci a právní pomoci vnitrostátně přímo aplikovat na základě odkazu čl. 10 Ústavy a § 375 TrŘ.²⁸ § 375 TrŘ stanoví:

„Podle této hlavy (= právní styk s cizinou) se postupuje i v řízení o dožádáních mezinárodního trestního soudu ustanoveného na základě vyhlášené mezinárodní smlouvy“

²⁸ B.Repík, op.cit.sub.57, str. 47

Význam Statutu

Přínos Statutu spočívá jak v materiální oblasti mezinárodního práva, tak v oblasti procesní. Zásadní přínos v oblasti procesní však spočívá v tom, že poprvé v historii vzniká stálý mezinárodní trestní soud, který je příslušný k trestnímu stíhání osob, které spáchaly zločiny podle mezinárodního práva (podle Statutu) . V oblasti materiálního (hmotného) práva pak velmi precizně kodifikuje jednotlivé zločiny a jejich skutkové podstaty, a to zcela v souladu se zásadou *nullum crimen, nulla poena sine lege*. Přesto, že se jedná o kompromisní řešení, přínos Statutu je i tak značný. Jde o kompromis ve výběru prvků právních systémů, v zakotvení principu komplementarity. Důležité je také zmínit, že Soud je nezávislý na RB OSN, oproti předešlým trestním tribunálům, a jeho časová působnost je od vstupu Statutu v účinnost neomezená.

Zásada komplementarity především znamená, že hlavní úloha při vyšetřování a trestání pachatelů zločinů podle Statutu leží na jednotlivých smluvních státech. Soud je tak doplňkový k vnitrostátním soudům.²⁹

Mezinárodněprávní překážky ratifikace Statutu- Dvoustranné dohody podle čl. 98 Statutu

Čl. 98 Statutu je systematicky zařazen do části 9. Statutu věnující se mezinárodní spolupráci.

Jedním z velmi diskutovaných problémů v této oblasti jsou dohody uzavírané především USA se smluvními stranami Statutu i třetími státy s cílem chránit své občany před řízením před Soudem. Od roku 2002 USA zahájily kampaň požadující od jiných států uzavření tzv. *dvoustranných dohod o beztrestnosti (bilateral impunity agreements³⁰, BIAs)*, jak byly pojmenovány zejména ze strany nevládních organizací.³¹ Podle údajů Koalice pro Mezinárodní trestní soud platných k roku 2003 bylo podepsáno kolem 60 takových dohod a 12 jich bylo ratifikováno.

USA se rozhodly využít znění čl. 98 odst. 2 Statutu, podle kterého:

„Soud nemůže pokračovat v projednávání žádosti o předání , kvůli níž by dožádaný stát musel jednat v rozporu se svými mezinárodními závazky vyplývající z

²⁹ za použití článku J.Pipek, Mezinárodní trestní soud, Trestněprávní revue, 2/2004, str. 39n.

³⁰ nejde o oficiální název, poznámka LK

³¹ P. Šturma: Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu: Sborník příspěvků ze semináře pořádaného Českou národní skupinou Mezinárodní společnosti pro trestní právo. –Vyd.1- Praha:C.H.Beck, 2004, str. 20 a Committee on the ICC, First Report. Berlin Conference, 2004, s.12

*mezinárodních dohod, podle nichž je souhlas vysílajícího státu podmínkou předání osoby z tohoto státu Soudu, ledaže Soud může dříve získat spolupráci vysílajícího státu, aby dal souhlas k předání.*³²

Tento článek 98 má za cíl respektovat jednak (odst. 1) mezinárodní závazky týkající se státních a diplomatických imunit představitelů a majetku třetích států (nikoliv smluvních stran Soudu), jednak závazky vyplývající z takových dohod (odst.2) jako jsou např. dohody o statusu ozbrojených sil (*statute of forces agreement, SOFA*), které byly uzavírány především Spojenými státy americkými ještě v době, kdy se příliš nepočítalo s existencí mezinárodního soudnictví³³. Například *NATO statute of forces agreement* z roku 1951 vytváří systém, v rámci něhož mají vojenské soudy (tribunály) „vysílajících“ států výlučnou pravomoc a působnost (jurisdikci) pro vyšetřování a souzení vlastních vojáků při porušení pravidel válečného práva a spáchání válečných a jiných zločinů podle mezinárodního práva. Resp. vysílající stát má primární jurisdikci ve všech zločinech nějakým způsobem se týkající vysílajícího státu (majetek, osoby, apod.) a dále ve všech zločinech spáchaných při výkonu vojenských povinností. Ve všech ostatních zločinech vykonává primární jurisdikci přijímající stát (*receiving state*), pokud se jí ovšem nezřekne (*that jurisdiction may be waived*).³⁴

Uzavírání takových dohod po vstupu Statutu v platnost je pak proti smyslu Statutu a závazků z něj plynoucích. Nutně pak nastává konflikt mezi mezinárodněprávními závazky smluvních stran. Například článek 86³⁵ Statutu požaduje, aby smluvní strany plně spolupracovaly se Soudem vyšetřování a stíhání zločinů jež jsou v jurisdikci Soudu. To obsahuje přirozeně i povinnost smluvní strany předání podezřelých osob Soudu.

2. Česká republika a Mezinárodní trestní soud

Cesta České republiky k ratifikaci Statutu

Česká republika Statut podepsala dne 14. dubna 1999. Jak bylo popsáno již výše, Statut představuje historický průlom v letité snaze mezinárodního společenství o vytvoření

³² neoficiální překlad, LK

³³ P. Šturma: Sborník s.21 a Triffterer, O, (ed) *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court*:Baden-Baden:Nomos 1999, s.373n

³⁴ D.A.Tallman, *Catch 98 (2) : Article 98 Agreements and the Dilemma of Treaty Conflict*, *Georgetown Law Journal*; Jun 2004; Vol. 92: str.1036

³⁵ Art. 86 *States Parties shall (...) cooperate fully with the Court in its investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court.*

stálého mezinárodního trestního soudu, jenž by stíhal, soudil a trestal nejzávažnější porušení mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva lidských práv. Někteří autoři vydělují z těchto oblastí mezinárodní právo trestní, a tak lze hovořit o tom, že by Soud trestal nejzávažnější porušení mezinárodního trestního práva. Původ však tyto zločiny mají právě v právu humanitárním. Římským statutem zaváděná koncepce mezinárodního trestního soudnictví klade však na jednotlivé smluvní strany značné implementační nároky.

K 1. lednu 2007 je počet členských států Statutu Mezinárodního trestního soudu prozatím zastaven na čísle 104. Z čehož 29 států tvoří státy africké, 12 asijské, 15 východoevropské, 22 latinskoamerické (včetně států Karibiku) a 26 západoevropské a ostatní státy.³⁶ Z členských států Evropské unie je k datu 1. lednu 2007 Česká republika jediná, která Statut dosud neratifikovala. Bulharsko a Rumunsko jsou smluvními stranami Statutu též. EU se zavázala podporovat co nejširší účast na Statutu. Na podporu Statutu přijala Evropská unie v rámci II. pilíře EU (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU) několik tzv. Společných postojů, kde členské státy mimo jiné prohlásily, že zločiny, které spadají pod příslušnost Mezinárodního trestního soudu, se týkají všech členských států a žádný stát by tak neměl zůstat mimo a státy si předsevzaly, že jsou v tomto směru odhodlány spolupracovat při předcházení těmto trestným činům a ukončit beztrestnost jejich pachatelů³⁷. K závažné otázce stíhání zločinů genocidia, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů a k důležitosti a značnému významu Statutu Soudu se Evropská unie, resp. Rada Evropské unie vyjadřuje dále v jejím Rozhodnutí 2003/335/SVV ze dne 8. května 2003 o vyšetřování a trestním stíhání genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů³⁸. Kdy Rada v tomto svém Rozhodnutí rozhodla o *zvýšení spolupráce tak (...), aby se co nejvíce zvýšila schopnost orgánů činných v trestním řízení (...) spolupracovat při vyšetřování a trestním stíhání osob, které spáchaly genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny podle čl. 6,7 a 8 Statutu Soudu*. Pro definici jednotlivých zločinů v tomto Rozhodnutí bylo použito znění jednotlivých článků Statutu. Tím Evropská unie připustila jistou definiční exkluzivitu oněch článků Statutu. Kdy jednotlivé formy jednání spadající pod ten či onen zločin, známé a definované do této doby obyčejovým mezinárodním právem či částečně kodifikované v mezinárodních smlouvách, dosáhly ve Statutu dosud nejširší možné a výstižné definice. V úvodních ustanoveních tohoto Rozhodnutí Rady EU

³⁶ <http://www.icc-cpi.int/asp/stateparties.html> k datu 28.1.2007

³⁷ Společný postoj Rady 2001/443/SZBP ze dne 11.června 2001 o Mezinárodním trestním soudu

³⁸ Rozhodnutí Rady 2003/335/SVV ze dne 8. května 2003 o vyšetřování a trestním stíhání genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů Úřední věstník L 118, 14/05/2003 S. 0012 - 0014

se hovoří o skutečnosti o tom, že *zločiny podle Římského statutu Mezinárodního trestního soudu zejména genocida, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny nesmějí zůstat nepotrestány a že jejich účinné trestní stíhání musí být zajištěno přijetím opatření na vnitrostátní úrovni a posílením mezinárodní spolupráce.*

Mezi členy Severoatlantické aliance je Česká republika vedle Spojených států amerických a Turecka poslední, kdo dosud Statut neratifikoval³⁹. Je tedy lichý argument USA, ČR a Turecka vyvěrající z obavy o vojáky působící při misích NATO. Všechny ostatní členské státy Severoatlantické aliance tento problém vzaly tak, že k Římskému statutu přistoupily, ratifikovaly jej a plně respektují jurisdikci Mezinárodního trestního soudu a jsou schopny, pokud nějaká osoba v teritoriální nebo personální jurisdikci tohoto státu spáchá zločin obsažený v Římském statutu, tuto osobu odsoudit nebo ji v rámci komplementární jurisdikce předat Mezinárodnímu trestnímu soudu ke stíhání. Mezinárodní trestní soud bude plně efektivní pouze, pokud dosáhne co nejširší možné podpory, pokud půjde o univerzální instituci.

Česká republika jistě tedy nebyla jediná, kdo se potýkal z ústavněprávními a jinými vnitrostátními překážkami ratifikace Statutu na zákonné úrovni. Jak bude možné vidět později, existují i na tyto právní překážky právní řešení. Za účelem identifikace a analýzy možných kolizí právního řádu České republiky se závazky plynoucími z Římského statutu byla ve smyslu usnesení vlády č. 253 ze dne 22. března 1999 ustavena vládní expertní skupina. V rámci přípravných prací směřujících k ratifikaci Statutu Českou republikou tato skupina v právním řádu České republiky identifikovala určité právní překážky, k jejichž odstranění je třeba přijmout příslušná legislativní opatření na úrovni ústavního pořádku a na úrovni zákonné (především trestního zákona a trestního řádu) tak, aby byl právní řád České republiky uveden do souladu se závazky plynoucími z Římského statutu a následně bylo možné jej ratifikovat.⁴⁰

Klíčový zdá se být právě soulad Statutu s Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod, resp. soulad ústavy se Statutem.

Ratifikace a implementace Statutu jako mezinárodní smlouvy do vnitrostátního právního řádu České republiky je součástí širšího problému vztahu mezinárodního práva veřejného k vnitrostátnímu právu. Mezinárodní trestní soud byl zřízen mezinárodní

³⁹ C. Svoboda: Úvodní proslov z diskusního semináře o Mezinárodním trestním soudu, který se konal dne 11.3.2004 a který byl pořádán Ministerstvem zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Task Force ICC Ministerstva zahraničních věcí Nizozemského království, zahraničním výborem PSP ČR a Ministerstvem spravedlnosti ČR (dále jen diskusní seminář)

⁴⁰ Z důvodové zprávy vládního návrhu Ústavy České republiky sněmovní tisk č.1078 předložený vládou Poslanecké sněmovně dne 1.10.2001. 1.čtení ze dne 30.10.2001 na 39.schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. K náhledu na http://www.psp.cz/forms/tmp_sqw/60bc0016.doc k 26.1.2007.

smlouvou, oproti oběma mezinárodním trestním tribunálům pro bývalou a Jugoslávii⁴¹ a Rwandu⁴², které byly zřízeny Rezolucemi Rady bezpečnosti OSN. V úvodu této kapitoly se budu stručně obecně problematice vztahu mezinárodního práva veřejného a vnitrostátního práva věnovat.

Existuje názor (J. Malenovský), že otázka poměru mezinárodního a vnitrostátního práva je problémem aplikace mezinárodního práva. Tento vztah/poměr lze pojmout buď jako jediný systém - monisticky, nebo jako existenci dvou na sebe různě závislých právních systémů - dualisticky. Monistická teorie nečiní vůbec rozdíl mezi právy, nerozlišuje vůbec mezi právem mezinárodním a vnitrostátním, vše považuje za jeden celek. Záleží pouze na právní síle té které normy. Toto je ideální teoretické pojetí a ani monistická pojetí nemohou v praxi a aplikaci norem přehlížet rozdíly mezi právem mezinárodním a vnitrostátním, a tak se dále hovoří o monistické koncepci s primátem jednoho z práv. Z hlediska monistické teorie s primátem mezinárodního práva představuje vnitrostátní právo včetně ústavy mimoprávní skutečnost. Stát se proto z hlediska mezinárodního práva nemůže dovolávat odlišného znění ústavy od znění a požadavků mezinárodněprávních závazků jako důvodu pro neplnění těchto mezinárodněprávních závazků. Za porušení závazků plynoucích z mezinárodního práva veřejného státem vzniká mezinárodní odpovědnost státu.

Dualistická teorie, jak již z názvu vyplývá, připouští existenci dvou systémů vedle sebe, resp. koexistenci. V rámci této teorie lze pak na poměr těchto dvou právních systémů hledět zorným úhlem mezinárodního nebo vnitrostátního práva. Z pohledu vnitrostátního práva na tento vztah je pak nutné se zmínit o způsobech přenášení závazků z mezinárodního práva do práva vnitrostátního. Zda se přenos uskuteční či vůbec, tak to ponechává mezinárodní právo na rozhodnutí každého státu. Pokud se rozhodne stát pro přijetí závazků a norem, pak se tento proces nazývá recepcí. Návod a způsob přenášení mezinárodních smluv a norem obecně stanoví základní recepční norma. V rámci právního státu a teorie dělby moci je v zásadě více než vhodné, aby tato základní recepční norma měla ústavní povahu. Základní recepční norma stanoví, zda a v jaké míře se mezinárodní právo stává součástí práva vnitrostátního a jaké složky státní moci se na procesu recepce podílejí. Neexistuje však pravděpodobně žádná ústava, která by základní recepční normu formulovala úplně a jednoznačně a jež by výslovně tuto normu za základní recepční normu

⁴¹ Mezinárodní trestní tribunál pro stíhání osob odpovědných za závažné porušení mezinárodního humanitárního práva spáchané na území bývalé Jugoslávie od roku 1991

⁴² Mezinárodní trestní tribunál pro stíhání osob odpovědných za zločin Genocidy a ostatní závažná porušení mezinárodního humanitárního práva spáchané na území Rwandy nebo rwandskými občany spáchanými na území sousedních států mezi 1.lednem 1994 a 31.prosincem 1994

označila. Takto mohou lehce vzniknout pochybnosti, které formy mezinárodního práva jsou součástí vnitrostátního práva. Ve starších ústavách dokonce jakákoliv recepční norma chyběla.

Při recepci mezinárodních smluv bývá zpravidla zainteresována každá složka státní moci. Obecně lze shrnout tento klasický postup. Vláda většinou smlouvy sjednává, zákonodárná moc se ke sjednávaným smlouvám vyjádří, avšak jen k těm nejzávažnějším, což jsou především smlouvy obranné, spojenecké, mírové, zakládající členství v mezinárodní organizaci nebo takové, které mají vliv na postavení fyzických a právnických osob (tedy konkurují vnitrostátnímu právnímu řádu). Prezident (obecně hlava státu) se mezinárodní smlouvy ratifikuje. Ratifikací v tomto smyslu se rozumí akt, kdy jímž hlava státu po skončení vnitrostátního vyjednávání o mezinárodní smlouvě uznává mezinárodní smlouvu pro daný stát za mezinárodně závaznou. Soudní moc pak chrání jednotu a bezrozpornost vnitrostátního právního řádu. Pro konkrétní způsob recepce se v kontinentálním právním systému použijí především transformace, adaptace a inkorporace.

Transformací se rozumí zachování doslovného znění smlouvy a její vyhlášení v některé formě vnitrostátního práva. Takto se z mezinárodní smlouvy stává vnitrostátní předpis. Transformace je vhodná u unifikačních smluv.

Adaptace značí nikoliv doslovný, obsahový přenos závazků z mezinárodního práva do vnitrostátního práva. Hlavní odpovědnost zde leží na zákonodárci. Zákonodárce musí s pečlivostí prostudovat dosavadní vnitrostátní právo a porovnat jej s mezinárodními závazky, které hodlá adaptovat do vnitrostátního práva. Zákonodárce tedy vybere k adaptaci pouze ty závazky, které dosud nejsou ve vnitrostátním právu obsaženy. Adaptace zabraňuje zdvojení některých závazků ve vnitrostátním právu, na druhou stranu však může být velmi časově a intelektuálně náročná, a to vzhledem k značné rozšířenosti a hypertrofii některých vnitrostátních právních řádů.

Inkorporace pak znamená „vtažení“ mezinárodní smlouvy do vnitrostátního práva. Forma mezinárodního práva zůstává zachována, a navíc jsou jí propůjčeny účinky vnitrostátního práva. Toto je zvláště vhodné u smluv, které zakládají práva a povinnosti fyzickým a právnickým osobám a jejichž provádění je podrobena mezinárodní kontrole. Klasickým příkladem je Evropská úmluva o lidských právech jako dokument Rady Evropy s kontrolním mechanismem Evropského soudu pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku a s připuštěním individuálních stížností na porušení práv zaručených touto mezinárodní smlouvou. Pokud první dva způsoby recepce odpovídaly spíše dualistickému modelu, tak u

inkorporace lze hovořit spíše o monistickém modelu, neboť je zanechána mezinárodněprávní forma⁴³.

Poměr mezinárodního práva a vnitrostátního práva České republiky.

Zásadní se v této souvislosti stala tzv. *euronovela* (ústavní zákon č. 395/2001 Sb.,) Ústavy České republiky (ústavní zákon č.1/1993 Sb.,) z roku 2001. Do Ústavy tak byl vložen čl. 1 odst. 2, který stanoví:

“Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva“.

Tímto ustanovením byla recipována základní zásada mezinárodního práva veřejného o poctivém plnění mezinárodních závazků. Zásada se stala součástí Ústavy ČR. Z této normy je zavázán stát. Dále byl *euronovelou* výrazně posílen monistický model, což plyne z čl. 10, 49 a 95 odst. 1 Ústavy. Tak se podle *euronovely* součástí vnitrostátního právního řádu staly všechny vyhlášené mezinárodní smlouvy, k nimž dal souhlas Parlament (čl. 10) a výčet kategorií, ke kterým dává Parlament souhlas se v čl. 49 Ústavy ČR rozšířil a vedle politických a hospodářských jsou to smlouvy mírové, smlouvy z nichž vznikají práva a povinnosti osobám, z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci a další v čl. 49 stanovené. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Byla dále zrušena zvláštní kategorie mezinárodních smluv o lidských právech a čl.10a zavedl tzv. integrační klauzuli pro přenesení některých pravomocí orgánů ČR na mezinárodní organizaci nebo instituci.⁴⁴Hlavním popudkem byl v té době plánovaný vstup do Evropské unie, resp. do Evropského společenství.

Je otázkou, jak posuzovat Statutu Soudu, jak již bylo zmíněno výše. Tato mezinárodní smlouva obsahuje jak normy hmotného práva, tak normy procesního práva. Další především pomocné dokumenty, které nelze podle některých autorů považovat za pramen mezinárodního práva, ale pouze za interpretační berličky. To je příklad dokumentu tzv. *elements of crimes*. Do určité míry může tento pojem připomínat náš pojem skutková podstata, ale to příliš neodpovídá skutečnosti. Právě v anglosaském právním systému

⁴³ J.Malenovský, *Mezinárodní právo veřejné (jeho obecná část) a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*. Brno, 2004, 4.vydání, str. 357 a násl.

⁴⁴ J. Malenovský, *Mezinárodní právo veřejné (jeho obecná část) a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*. Brno, 2004, 4.vydání, str. 420 a násl.

neexistuje pojem skutková podstata (trestného činu), ten je vlastní v právu kontinentálním jen těm s rakouskou právní tradicí a dále v zemích s tehdejšími socialistickým zřízením. Navíc Statut představuje kombinaci pravidel kontinentálního systému se systémem anglosaským (*common law*), avšak pravidla v něm obsažená jsou normy mezinárodního práva veřejného. Někteří autoři tvrdí, že převažují právě prvky anglosaského práva, ale jistě je tento vliv již menší než tomu například je při řízení před rwandským tribunálem. Ale zpět k otázce kvalifikace Statutu podle právního řádu České republiky. Já osobně bych se přikláněla k inkorporaci této mezinárodní smlouvy podle čl.10 Ústavy. Postup by byl podobný, jako v případě Evropské úmluvy o lidských právech. Pravidla procesního charakteru by samozřejmě byla použitelná pouze při řízení Soudem. To je ale s Evropským soudem pro lidská práva obdobné. Zde se také inkorporovala celá Úmluva včetně procesních pravidel použitelných pouze pro řízení před Evropským soudem pro lidská práva. Dále by však bylo nutné přijmout ústavní zákon, který by novelizoval Ústavu tak, aby veškeré případné překážky, jak bude ukázáno později, byly derogovány a čeští občané v roli pachatelů zločinů v jurisdikci Soudu včetně ústavních činitelů mohli být bez překážek v případě nečinnosti českých soudů v souladu se zásadou komplementarity předáni Soudu.

Prvotní podmínkou v tomto postupu inkorporace Statutu je souhlas Parlamentu s inkorporací. Aby Statut jako mezinárodní smlouva byla závazná jak z hlediska vnitrostátního, tak z hlediska mezinárodního práva, musí být ratifikována prezidentem republiky podle čl. 63 odst. 1 písm.b) Ústavy. Ratifikační listiny je pak nutné uložit u depositáře. Statut jako mezinárodní smlouvu je pak nutné vyhlásit ve Sbírce mezinárodních smluv (zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv). Do procesu může vstoupit i Ústavní soud v případě, že se na něj obrátí 41 poslanců nebo 17 senátorů nebo prezident republiky s návrhem o soulad mezinárodní smlouvy podle čl.10 a 49 s ústavním pořádkem, a to vše před ratifikací. Možno však uvažovat také o kvalifikaci Statutu jako smlouvy podle čl.10a, tedy smlouva, jímž jsou některé pravomoci státních orgánů přenášeny na mezinárodní organizaci nebo instituci. Toto ustanovení skvěle a přesně padne na Evropskou unii. Soud lze v této souvislosti jistě považovat za instituci. Jde však skutečně o přenášení některých pravomocí? Vždyť primárně je ve hře vždy stát. Je vždy na státu, aby sám zahájil vyšetřování, pachatele stíhal a v případě viny odsoudil za zločiny (trestné činy) obsažené ve Statutu. Až v případě nečinnosti nastupuje v souladu se zásadou komplementarity tato instituce (Soud). Navíc praxe nepřisuzuje inkorporační účinky smlouvám, jimiž ČR přenáší část svých pravomocí na mezinárodní instituci, to by mohlo zkomplikovat situaci.

Vnitrostátní překážky implementace a ratifikace Statutu do právního řádu ČR

Ústavněprávní překážky

Expertní skupinou⁴⁵ identifikované právní problémy v ústavní rovině vyžadující přijetí příslušných vnitrostátních legislativních opatření v rovině ústavní (za přípuštění dvou výjimek v rovině zákonné) jsou v zásadě následující:

- a) zvláštní podmínky pro trestní stíhání prezidenta republiky, poslance, senátora, veřejného ochránce práv⁴⁶ a soudce Ústavního soudu; tedy problém imunit ústavních činitelů;
- b) pravomoc prezidenta republiky udělit milost ve formě tzv. individuální amnestie nebo ve formě tzv. hromadné amnestie ve vztahu ke zločinům zakotveným Římským statutem;
- c) zákaz předávání vlastních občanů proti jejich vůli do ciziny.⁴⁷

Pro potřeby této práce se budu zabývat pouze bodem a) a c).

Imunity ústavních činitelů

Ústavněprávní teorie pod pojem imunity⁴⁸ zahrnuje jak imunitu hmotněprávní (indemnitu neboli imunitu materiální), tak imunitu procesněprávní (procesní). Lze dále ještě rozlišovat mezi úplnou a částečnou hmotněprávní imunitou. Úplná imunita znamená, že osobu nelze stíhat ani kárně. Avšak ani úplná hmotněprávní imunita nevylučuje

⁴⁵ vládní expertní skupina ustavená ve smyslu usnesení vlády č. 253 ze dne 22. března 1999

⁴⁶ imunita veřejného ochránce práv je zakotvena v rovině zákonné, konkrétně v § 7 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o veřejném ochránci práva. Takto na zákonné úrovni je upravena i imunita soudců obecných soudů v § 76 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o sudech a soudcích .

⁴⁷ Z důvodové zprávy vládního návrhu Ústavy České republiky sněmovní tisk č.1078 předložený vládou Poslanecké sněmovně dne 1.10.2001. 1.čtení ze dne 30.10.2001 na 39.schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. K náhledu na http://www.psp.cz/forms/tmp_sqw/60bc0016.doc k 26.1.2007.

⁴⁸ K heslu imunita viz například Slovník veřejného práva československého. Svazek II. Brno: Polygrafia, 1932, s. 1-4 (F.Setr)

soukromoprávní odpovědnost⁴⁹. To však není z našeho pohledu relevantní. Tento rozbor je věnován otázce imunit z pohledu vnitrostátního práva a přesněji z pohledu práva především trestního, neboť ve smyslu zásady komplementarity Soudu je v první řadě na vnitrostátních soudech, aby v souladu s českým trestním právem a v souladu se závazky plynoucími ze Statutu jako mezinárodní smlouvy trestně stíhaly osoby podezřelé ze spáchání trestných činů (zločinů) podle čl.5 Statutu. Osoba, na níž se indemnita vztahuje je z pohledu trestního práva i z pohledu ústavního práva (pokud zdrojem její imunity je ústava v kombinaci s trestním zákonem) vyňata z působnosti trestního zákona. V důsledku toho se dotčená osoba vůbec nedopouští trestného činu. Její jednání nenaplnuje vůbec znaky trestného činu.

V případě imunity procesní nelze nositele této imunity vůbec trestně stíhat, popř. nelze trestně stíhat bez souhlasu příslušného orgánu. Nositel této procesní imunity se naopak může dopustit trestného činu, avšak je vyňat z působnosti trestního řádu neboli pravomoci orgánů činných v trestním řízení. Exempce procesněprávní však může mít povahu trvalé překážky trestního stíhání, a tím pádem mít i hmotněprávní důsledky. Tak je tomu v případě, kdy odepření souhlasu příslušného orgánu se rovná vyloučení trestního stíhání navždy. Tak je tomu v případě čl. 27 a 86 Ústavy, kdy lze tyto osoby (poslanci, senátoři, soudce Ústavního soudu) trestně stíhat jen se souhlasem dané komory Parlamentu. Odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání navždy vyloučeno. Imunita má u poslanců a senátorů sloužit jako procesní záruka funkčnosti zákonodárského sboru, nemá být osobním privilegiem⁵⁰, které jaksi vylučuje rovnost lidí před zákonem (čl. 1 Listiny: „*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i právech*“), i když jí do jisté míry je, a právě proto se vhodné důvody a rozsah imunit ústavních činitelů uvádět již v ústavním textu. Skutečnost, že nejde o osobní privilegium se projevuje tím, že se jí senátor ani poslanec nemohou sami vzdát. Proto ani trestní řád v souladu s Ústavou nepočítá s tím, že by poslanec nebo senátor prohlásil, že na trestním stíhání trvá (viz k tomu § 11 odst. 3 TrŘ).⁵¹ Návrhy na omezení imunit ústavních činitelů alespoň na dobu trvání mandátu se objevují v Parlamentu opakovaně.

Prezidenta republiky lze stíhat jen za velezradu podle čl. 65 Ústavy na základě žaloby Senátu Ústavním soudem. Odepře-li horní komora souhlas, je trestní stíhání navždy vyloučeno. Charakter této imunity je sporný. Jde o dočasnou procesní imunitu, ale ve

⁴⁹ poznámka pod čarou č.3, T.Gřivna, Imunity podle vnitrostátního práva z pohledu trestního práva, Trestněprávní revue 3/2006. C.H.Beck, str.65

⁵⁰ V.Pavliček, J. Hřebejk, Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 1.Díl.- Ústavní systémy.2.vydání.Praha:Linde, 1998, s. 149-154

⁵¹ srovnej T. Gřivna, Imunity podle vnitrostátního práva. In: Trestněprávní revue 3/2006. C.H.Beck. str. 66

spojení s odstavcem 3, které vylučuje navždy trestní stíhání prezidenta pro trestné činy spáchané po dobu výkonu funkce, možno uvažovat o exempci hmotněprávní. Jindy procesněprávní exempce trvá po dobu trvání mandátu.⁵² V případě implementace hmotněprávní⁵³ části Statutu do trestního zákona a rozšíření trestných činů podle hlavy 10. trestního zákona nebo pouze po rozšíření některých skutkových podstat těchto činů o zločiny (trestné činy) plynoucí ze Statutu⁵⁴ by tyto osoby nemohly být na vnitrostátní úrovni vůbec trestně stíhány. Pokud by tedy český stát tyto osoby vůbec nezačal právě například v důsledku imunit stíhat, byl by nucen je v souladu se zásadou komplementarity předat k trestnímu stíhání před MTS, neboť podle čl.27 Statutu nemůže žádná smluvní strana svým vnitrostátním právem zaručit imunitu pro své úřední osoby nebo státní orgány⁵⁵. Ustanovením současného znění⁵⁶ Ústavy České republiky o imunitách se Ústava ČR dostává do rozporu s čl.27 Statutu (zákaz zohledňování veřejné funkce; *irrelevance of official capacity*):

„This Statute shall apply equally to all persons without any distinction based on official capacity. In particular, official capacity as a Head of State or Government (...) shall in no case exempt a person from criminal responsibility under this Statute“

Je tedy zřejmé, že imunity nemohou bránit Soud ve výkonu jeho jurisdikce. Jedná se jak o imunity podle vnitrostátního práva, tak současně také o imunity podle práva mezinárodního (např.diplomatické výsady a imunity podle obyčejového práva, jak je částečně kodifikováno ve Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích z roku 1961⁵⁷ a částečně kodifikovanou Úmluvě o konzulárních stycích z roku 1963⁵⁸ pro konzulární úřad a konzulární úředníky). Vyloučení imunity má význam pro závazek smluvních stran Statutu spolupracovat se Soudem a dále význam pro vyšetřování a stíhání zločinů spadající pod jurisdikci Soudu vnitrostátními orgány. Překážka může nastat v případě stíhání osob

⁵² T. Gřivna, Imunity podle vnitrostátního práva. In: Trestněprávní revue 3/2006. C.H.Beck. str. 65

⁵³ procesněprávní část Statutu je určena pro řízení před MTS, a její implantace jednotlivých zásad do vnitrostátního práva se domnívám není na rozdíl od hmotněprávní části Statutu nutná

⁵⁴ ke konkrétním možnostem zakotvení jednotlivých zločinů dle Statutu do TZ viz později v části věnované vztahu Statutu a trestního práva a trestního řádu.

⁵⁵ Čl. 27 Statutu a P. Šturma, Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha:Karolinum 2002, str. 154.

⁵⁶ Ověřeno k datu 28.2.2007.

⁵⁷ M.Potočný, J.Ondřej: Vybrané dokumenty ke studiu mezinárodního práva veřejného, sv. IV., Praha 1992, Karolinum, str. 6 nebo č. 157/1964 Sb.

⁵⁸ M.Potočný, J.Ondřej: Vybrané dokumenty ke studiu mezinárodního práva veřejného, sv. IV., Praha 1992, Karolinum, str. 63 nebo č. 32/1969 Sb.

z třetích států, kteří mohou požívat imunit v rozsahu dovoleném mezinárodním právem. Což ale plyne z čl. 34 a 35 Vídeňské úmluvy o smluvním právu (1969), kdy mezinárodní smlouva (jí Statut je) nemůže ukládat závazky třetím státům. Pod režim imunit podle mezinárodního práva, a tedy např. podle diplomatických výsad a imunit pak např. spadá i představitel vlády při oficiálním pobytu na území jiného státu. Soud by v tomto případě tedy nemohl svou jurisdikci vykonávat. Zde by pak případného pachatele zločinů podle mezinárodního práva (včetně všech těch zločinů, jež se odrážejí ve Statutu) z třetího státu mohl vyšetřovat jakýkoliv jiný stát na základě univerzální jurisdikce. Ne však na základě Statutu Soudu, ale podle obyčejového mezinárodního práva, popř. na základě smluvního základu zločinů podle mezinárodního práva. Trestnost těchto zločinů podle mezinárodního práva především plyne z obyčejového mezinárodního práva nebyla založena až Statutem. Soud by přirozeně v těchto případech spáchaných osobami z třetích států jurisdikci nevykonával.

Vnitrostátní imunity tedy nemají na výkon jurisdikce Soudu žádný vliv. V případě, že by prezident po souhlasu Parlamentu ratifikoval Statut jako mezinárodní smlouvu a Parlament neprovedl žádné změny na zákonné a ústavní úrovni o imunitách, by se ustanovení vnitrostátního práva o imunitách ústavních činitelů zcela v souladu s čl. 27 Statutu nepoužila a tato ustanovení by byla v tomto případě derogována. Přirozeně by ani nebylo možné použít ustanovení mezinárodního práva o výsadách a imunitách.

Překážka ratifikace Statutu v podobě zákazu vydávání (předávání) občanů České republiky ke stíhání do ciziny

Tento zákaz plyne především z čl. 14 odst.4 Listiny, který stanoví:

„Každý občan má právo na svobodný vstup na území České republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti“

A z § 21 odst. 1 TZ, kde se stanoví:

„Občan České republiky nemůže být vydán cizímu státu k trestnímu stíhání ani k výkonu trestu“

Zakotvení této ústavní zásady má především historicko-politické příčiny. Smyslem tohoto ustanovení bylo při přijímání této úpravy Listiny zabránit orgánům veřejné moci nutit občany k opuštění vlasti. Postrachem z normalizačních dob byla tzv. *Akce Asanace*. Občan České republiky tak nesmí být do ciziny (včetně vydání k trestnímu stíhání jiným státem nebo orgánem moci soudní) vydán ani odvečen, nesmí být na něj vyvíjen žádný nátlak. Jistou výjimku tvoří v této souvislosti Rámcové rozhodnutí o Evropském zatýkacím rozkazu, kde se hovoří o *předání* a nikoliv o *vydání* a český občan tak může být pro vybrané trestné činy předán k trestnímu stíhání do jiného státu Evropského společenství za splnění zákonných podmínek. Z historického výkladu Listiny ale vyplývá, že smyslem tohoto článku 14 Listiny není zákaz vydávání občanů do ciziny k trestnímu stíhání, ale zákaz vyhoštění vlastních občanů.⁵⁹

Sejně tak Statut používá pojmu *předání*. Ve svém čl. 89 uvádí *surrender of persons to the Court*. Avšak dle mého názoru je bezpředmětné, zda se vyžaduje vydání nebo předání, zákaz podle čl. 14 Listiny platí na oba případy. Navíc ustanovení trestního řádu (§ 375) se použije jen tehdy, pokud mezinárodní smlouva nestanoví něco jiného. Další překážky v předání (nebo vydání) českého občana k trestnímu stíhání do jiného státu, zde k trestnímu stíhání jinému orgánu soudní moci, lze spatřovat v následujících člancích Ústavy a Listiny.

K předání českého občana Soudu však nemusí vůbec dojít, neboť především je, v souladu se zásadou komplementarity, vždy na českém (obecně národním) soudu, aby svého občana stíhal. Teprve bude-li soud neochoten nebo neschopen trestný čin (zločin) upřímně a vážně vyšetřovat, bude stát muset přistoupit k předání k trestnímu stíhání Soudu. Kdyby tak stát neučinil, dostal by se tak do rozporu se svými mezinárodními závazky a porušil by i čl. 1 Ústavy, který stanoví, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ní plynou z mezinárodního práva. Kdyby se Česká republika, její veřejná moc, přesto domnívala, že porušuje své ústavní zásady předáním českého občana, existují dva možné způsoby řešení. První představuje progresivní výklad ústavy po vzoru kostarického Ústavního soudu například a druhý doplnění čl. 14 Listiny.

Dále je v této souvislosti zvláště vhodné poukázat na Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 66/04, který se zabýval tzv. Evropským zatýkacím rozkazem, resp. návrhem na zrušení mimo jiné § 21 odst. 2 TZ, který stanoví výjimku v zákazu vydání (zde předání) českého občana k trestnímu stíhání jinému členskému státu EU na základě Evropského zatýkacího rozkazu. ÚS návrh zamítl. Z argumentů ÚS si dovoluji vybrat pouze některé.

---

⁵⁹ Bod č.17 Nálezu Pl. ÚS 66/04

Z historického výkladu Listiny ale vyplývá, že smyslem článku 14 Listiny není zákaz vydávání občanů do ciziny k trestnímu stíhání, ale zákaz vyhoštění vlastních občanů.⁶⁰ Obsah čl 14 Listiny nebrání implementaci Evropského zatýkacího rozkazu, neboť se tím nenarušuje státoobčanský svazek.⁶¹ Tuto argumentaci lze jistě použít i v případě ratifikace Statutu. Lze očekávat, že ÚS by argumentoval obdobně. Zákaz předání (i vydání) občanů plyne spíše z trestního práva a není čistě ústavně-právní kategorií. Statut přijatý jako mezinárodní smlouva by pak v případě konfliktu se zákonem měl přirozeně přednost před zákonným ustanovením. Tím by pravděpodobně nebylo nutné přijímat novelu čl. 14 Listiny.

Možno v této souvislosti také uvažovat o tom, že by Statutu byl ratifikován bez nutnosti provedení ústavních změn, a to především s ohledem na čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR, kde je zakotven obecný princip, podle něhož ČR dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Tak argumentuje ÚS a uvádí, že přijetí úpravy Evropského zatýkacího rozkazu bez provedených ústavních změn je v pořádku, neboť ústava samotná je hodnotově vůči mezinárodnímu právu otevřená. Viz k tomu odstavec 79 ÚS Nálezu Pl. 66/04 a dále nález sp.zn. Pl.ÚS 31/03, Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 32, str. 143, publikovaný pod č. 105/2004 Sb.

Lze očekávat, že by v případě návrhu na týkajícího se Mezinárodního trestního soudu by ÚS argumentoval obdobně.

Z hlediska ústavních překážek je dále možné uvažovat o čl.81 Ústavy jako o překážce, kdy *soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy*. Kdy tedy není připuštěno trestání Českého občana za trestný čin spáchaný v jurisdikci (v rámci všech složek jurisdikce) České republiky jiným soudem než soudem České republiky. Čl. 90 Ústavy hovoří o tom, že *jen soud rozhoduje o vině trestu za trestné činy*. Dále pak čl. 38 odst. Listiny *Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu a soudce stanoví zákon*. Právní řád České republiky zatím nepočítá s tím, že by zákonným soudem byla instituce jiná než české soudy. Výjimku tvoří jen trestní soudy těch států Evropské unie, kterým byla věc a s ní i například občan České republiky na základě Evropského zatýkacího rozkazu předána. Jistou překážkou pro ratifikaci Statutu bez provedení změn, resp.doplnění některých skutkových podstat do trestných činů podle hlavy desáté v případě zachování zásady zákonnosti českého trestního práva a nepřípustnosti obyčeje v českém

⁶⁰ Bod č.17 Nálezu Pl. ÚS 66/04 (dále jen „Nález“)

⁶¹ Bod č. 21 Nálezu

trestním právu lze chápat ustanovení čl. 39 Listiny, kdy *jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem (nulla crimen sine lege)*.

Zákonné překážky

Statut a trestní zákon, trestní řád České republiky

Je věcí každého smluvního státu, jak upraví otázku recepce norem mezinárodního práva. Kromě toho je tu zvláštní problém vyplývající ze specifické povahy trestního práva a trestní odpovědnosti, zejména se zřetelem k základnímu principu *nullum crimen, nulla poena sine lege*⁶², jak bylo již v části věnované zákazu vydání (předání) českého občana k trestnímu stíhání do ciziny naznačeno.

Statut je mezinárodní smlouvou, která po ratifikaci parlamentem se stane součástí právního řádu České republiky. Pokud stanoví něco jiného než zákon, použijí se ustanovení mezinárodní smlouvy - Statutu (čl. 10 Ústavy). Konkrétní postup recepce mezinárodní smlouvy v souladu s tím, co bylo již řečeno výše, záleží na složkách, které jsou do procesu recepce zainteresovány. Mezinárodní smlouva, která se podle čl. 10 stala součástí vnitrostátního právního řádu, je vnitrostátně přímo aplikovatelná jen za předpokladu, že je k vnitrostátní aplikaci způsobilá a schopná, tj. je tzv. *self-executing*. Jsou to jen ty smlouvy, které podle obsahu svých ustanovení a úmyslu smluvních stran adresována subjektům vnitrostátního právního řádu, tj. jsou přímo pramenem práv a povinností těchto subjektů, a z hlediska formy i obsahu jsou dostatečně určitá a přesná, aby je subjekty mohly dodržovat a vnitrostátní orgány přímo aplikovat a vynucovat.

Mezinárodním smlouvám, které obsahují povinnost trestnosti určitých jednání nebo definice trestných činů, dosud zpravidla scházela přesnost charakteristická pro kodifikované vnitrostátní trestní právo a úplnost, poněvadž neobsahovaly obecné podmínky trestní odpovědnosti a zejména aplikovatelné sankce. Tyto normy nebylo možné přímo aplikovat na vnitrostátní úrovni ani tam, kde jinak ústavní pořádek připouští přímou aplikaci mezinárodního práva.

Statut obsahuje normy různé povahy. Pokud jde o normy určené k vnitrostátní implementaci, je malým trestním kodexem se svou zvláštní (definice zločinů) i obecnou částí (obecné principy trestního práva). Obsahuje též podrobná procesní ustanovení týkající

⁶² B. Repík: Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do trestního práva české republiky. in: Sborník příspěvků ze semináře pořádaného Českou národní skupinou Mezinárodní společnosti pro trestní právo. - Vyd. 1-Praha: C.H.Beck, 2004.-29s.

se spolupráce států se Soudem. Procesní normy upravující řízení před Soudem nejsou určeny pro řízení před vnitrostátním soudem (ani jinými orgány). Různá povaha norem klade i různé problémy při jejich implementaci.

Pokud jde o normy hmotněprávní povahy, Statut se odlišuje od dosavadních smluv tím, že tyto je úplný a relativně přesný. Přesto jej nelze vnitrostátně přímo aplikovat na základě prostého odkazu (*by reference*) obsaženého v čl.10 Ústavy nebo v zákoně.

Vzhledem k základnímu principu komplementární jurisdikce a kompetence Soudu stíhat zločiny podle Statutu se kladou dvě otázky:

1. Je vnitrostátní právo připraveno, aby stát mohl uplatnit svou primární jurisdikci sám stíhat tyto zločiny, jak předpokládá Statut (odst. 4,6 a 10 Preambule, čl. 1,17 aj. Statutu)?
2. Je vnitrostátní právo přizpůsobeno na splnění povinnosti státu spolupracovat se Soudem, pokud Soud uplatní svou komplementární jurisdikci.⁶³

Statut nevytváří nové materiální mezinárodní trestní právo. Je pouze potvrzením obecně platného obyčejového mezinárodního práva, jeho přesnější kodifikací odrážející poslední vývoj v této oblasti. Nevytváří nové definice (skutkové podstaty) trestných činů, ale pouze shrnuje a zpřesňuje již existující právo. Přitom ale je nutné mít na paměti, že Statut není úplnou kodifikací všech v něm vyjmenovaných zločinů. Kompetence Soudu se omezuje na nejzávažnější z nich (odst. 9 Preambule, čl.1, 5 a 22 odst. 3 Statutu). Smyslem není omezit nebo zúžit obsah platného mezinárodního práva, ale omezit kompetenci Soudu („pro účely Soudu“) na nejzávažnější zločiny. Soud se nebude zabývat méně závažnými porušeními mezinárodního práva, byť by i spadala pod definice zločinů genocidia, proti lidskosti a válečných zločinů podle obyčejového mezinárodního práva.

Statut představuje prozatím nejširší kodifikaci uvedených zločinů. Povinnost inkriminovat uvedené zločiny pro státy vyplývá již z jiných a starších mezinárodních smluv. Statut tuto povinnost předpokládá a odkazuje na ni. Státy by však nyní měly splnit tuto povinnost zásadně ve formulaci použité ve Statutu, avšak s přihlédnutím k tomu, že definice zde nejsou úplné a vyčerpávající.

---

⁶³ Ibid s.29 a násl.

Způsob inkriminace mezinárodních zločinů ve vnitrostátním právu je věcí každé smluvní strany. Mezinárodní právo vyžaduje pouze, aby jednání definované ve smlouvě jako zločin bylo obsahově „pokryto“ vnitrostátním právem. Nezáleží na tom, zda se na základě odkazu vnitrostátního práva aplikuje přímo mezinárodní norma, vytvoří se nová skutková podstata (ta může převzít mezinárodní definici doslovně, může být blanketní a odkazovat na mezinárodní právo, může čin definovat v obecnějších nebo naopak v podrobnějších pojmech než smlouva) nebo zda se pro postih mezinárodních zločinů využijí dosavadní obecné vnitrostátní trestné činy.

Žádný stát nepostupuje při inkriminaci jednotně a každý používá při tom různé metody, a to dokonce i při implementaci jedné a téže smlouvy. Při implementaci Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace český trestní zákon zčásti využívá existujících obecných skutkových podstat (§ 196, 198 a 198a), zčásti vytvořil nové skutkové podstaty (§260, 261 a 261a) a zčásti nejsou některá jednání vůbec pokryta (členství a činnost v rasistických organizacích).

Obdobná situace existuje v platném trestním zákonu ohledně zločinů, které jsou teď definovány Statutem. Ty jsou soustředěny v desáté hlavě zvláštní části pod rubrikou „Trestné činy proti lidskosti“. Ta obsahuje pouze genocidium a válečné zločiny, které však nepokrývají zcela tyto zločiny, tak jak jsou definovány v mezinárodním právu. Nepokrytá jednání lze patrně stíhat jako obecné trestné činy. Přes svůj název rubriky (hlavy), nejsou zde vůbec obsaženy zločiny proti lidskosti ve smyslu mezinárodního práva. Ty by se musely stíhat jako obecné trestné činy například vražda apod. Skutková podstata mučení podle § 259a TrZ jen zčásti odpovídá mučení jako jedné z forem zločinu proti lidskosti.

Každá metod inkriminace mezinárodních zločinů ve vnitrostátním trestním právu musí respektovat princip zákonnosti (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) zakotvený jak v mezinárodním právu (Evropská úmluva o lidských právech čl. 7, čl. 15 Paktu), tak ve vnitrostátním právu (ústavní, trestní).

Častou metodou implementace mezinárodních zločinů, zvláště válečných, je používání blanketních skutkových podstat v nichž se odkazuje na mezinárodní právo § 262 a 263 TrZ). Je však tato metoda v souladu s čl.39 Listiny? Milík považuje za porušení principu legality metodu blanketní dispozice zločinu proti lidskosti, kterou volila slovenská novela trestního zákona, která u tohoto zločinu odkazuje na čl. 7 Statutu.⁶⁴

Na druhou stranu, blanketní skutkovou podstatou (blanketní dispozicí normy) dosáhneme plného pokrytí zločinu a zabráníme tak riziku „ztráty“ některých podstatných částí definice

⁶⁴ B. Repík, problémy implementace odkaz na str. 31 na F. Milík, Statut Meziúrodného trestného súdu a právny poriadok Slovenskej republiky. Jusitčná revue,č.11, 2002, str. 1259

zločinu. V úvahu jistě připadá i metoda inkriminace vnitrostátní normou v části jedné a metoda odkazu na Statut (mezinárodní právo) v části druhé.

Vzhledem k tomu, že trestní právo je právo zákonné, také Solnař a kol. považují za žádoucí, aby znaky skutkové podstaty byly uvedeny přímo v trestním zákoně. Připouštějí však, že někdy je třeba zákonné znaky doplnit z jiného zákona nebo na základě zákonného zmocnění z normy nižšího stupně.⁶⁵

Blanketní skutková podstata odkazující na mezinárodní právo není v rozporu s principem zákonnosti, tak jak formulován v čl. 7 EÚLP.⁶⁶ Je otázkou, zda je v rozporu s čl. 39 Listiny. Pokud je ale zakázané jednání definováno mezinárodním právem, je to domácí zákon, který stanoví, že toto jednání je trestným činem a jaké tresty za něj uloží.

Avšak odkaz na pramen tak málo dostupný a srozumitelný široké veřejnosti, jako je mezinárodní smlouva nebo dokonce obyčejové mezinárodní právo, může to být problém.⁶⁷

Z mnoha důvodů je transformace smluvních ustanovení do vnitrostátního trestního práva vytvořením zvláštních skutkových podstat je optimální metodou inkriminace. Na druhou stranu ale dochází k jevu, kterému se vzhledem k tomu, co bylo již o povaze definic zločinů podle mezinárodního práva řečeno výše, nelze nikdy zcela předejít. Skutkové podstaty⁶⁸ již v mezinárodních smlouvách pokrývají akty je zhruba a přibližně, a k dalšímu rozmělnění pak dochází dalším definováním ve vnitrostátních skutkových podstatách. Mezinárodní zločin ztrácí svou identitu, neboť ta je „rozpuštěna“ vnitrostátním právem⁶⁹.

Zpět ale k pozitivní funkci transformace smluvních ustanovení do vnitrostátního trestního práva. Zvláště ve vztahu ke Statutu a zločinů zde definovaných (a Soudu ke smluvním stranám) tím strany splňují svůj mezinárodněprávní závazek plynoucí ze Statutu a také ulehčují kontrolu jeho plnění.

Jak konstruovat tyto zvláštní skutkové podstaty ve vnitrostátním právu? Repík odkazem na Broomhalla uvádí, že nejjednodušší přístup záleží v inkorporaci definic Statutu v jejich úplnosti. Miklíkovi v popise činů dle čl.6,7 a 8 Statutu chybí jejich

⁶⁵ Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Orac, 2003, s 83 a 295 a násl.

⁶⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Streletz et al. v Německo* z 22.3.2001

⁶⁷ B.Repík, *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do trestního práva české republiky*, C.H. Beck, 2004, Sborník příspěvků ze semináře: *Problémy implementace Statutu do právního řádu*, str. 35 a násl.

⁶⁸ Ve vztahu ke Statutu není patrně na místě, jak uvádí Repík, uvádět pojem skutková podstata, který je znám jen německé nauce a nauce bývalých socialistických zemí. Angloamerický a románský systém používají pojem „elements“, tedy typické znaky a konstruují je jinak.

⁶⁹ Repík, B., Sborník 35s.

skutkové podstaty.⁷⁰ Naproti tomu Šturma považuje skutkové podstaty (definice) trestných činů ve Statutu za dost podrobné a dokument Elementy trestných činů obsahuje ustanovení interpretační povahy a vysvětlující komentář k definicím trestných činů obsažených ve Statutu.

3. Návrhy řešení

- Vládní návrh ústavního zákona
- Francouzský příklad
- Kostarický a ukrajinský příklad

Vládní návrh ústavního zákona

Vládní návrh Ústavy České republiky předložila vláda sněmovně 1. října roku 2001 a poslancům byl rozeslán jako sněmovní tisk č. 1078/0 3. října roku 2001. Organizační výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky projednání zákona doporučil dne 4. října 2001 a jako zpravodaj byl určen JUDr. Miloslav Výborný a projednání přikázal Ústavně-právnímu výboru. První čtení proběhlo 30. října 2001 na 39. schůzi a návrh zákona byl vrácen⁷¹. Nicméně, změna počítala s novým čl. 112a Ústavy a vložení nového odstavce pátého do čl. 14 Listiny.

Nový článek 112a Ústavy dle návrhu zní:

„U trestných činů, pro které vyhlášena mezinárodní smlouva, s jejíž ratifikací vyslovil souhlas Parlament a již je Česká republika vázána, stanoví pravomoc mezinárodního trestního soudu, zřízeného podle takové mezinárodní smlouvy,

a) se neuplatní zákaz stíhání prezidenta republiky pro trestné činy (čl. 65 odst. 3), ani zvláštní podmínky stanovené pro trestní stíhání poslance, senátora a soudce Ústavního soudu, ani právo poslance, senátora a soudce Ústavního soudu odepřít svědectví o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem mandátu nebo funkce,

⁷⁰ viz odkaz 3 o pojmu skutková podstata v různých systémech právních.

⁷¹ Hlasování 39. schůze ze dne 30. října 2001 pod číslem 454 a usnesení č. 1816.

b) nemůže prezident republiky užít svého práva odpustit nebo zmírnit uložený trest, ani nařídit, aby se trestní stíhání nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, nebo způsobit stejný následek udělením amnestie."

Nový odstavec pátý článku 14. Listiny dle návrhu zní:

Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., se mění takto:

V Čl. 14 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

"(5) Občan může být předán k trestnímu stíhání mezinárodnímu trestnímu soudu, jestliže to stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, s jejíž ratifikací vyslovil souhlas Parlament a již je Česká republika vázána".

Dosavadní odstavec 5 se označuje jako odstavec 6.

Dle mého názoru je takový postup dostačující a navrhovala bych jej zkusit předložit k novému čtení v Poslanecké sněmovně.

Francouzský příklad

Dne 24. prosince 1998 prezident republiky spolu s ministerským předsedou svolali podle čl. 54 Ústavy Francouzské republiky Ústavní radu, aby se společně všichni poradili, zda je nutné před ratifikací Statutu měnit tehdy platné a účinné znění Ústavy. Ústavní rada vydala rozhodnutí č. 98-408 DC z 22.1.1999 ve kterém došla k závěru, že ratifikace Statutu vyžaduje změnu Ústavy Francie. Ústava byla v rozporu se zněním Statutu především v následujících bodech. Ústavní pravidla týkající se trestní odpovědnosti prezidenta, členů vlády a poslanců Parlamentu jsou v rozporu s čl. 27 Statutu⁷². Francie tedy musela řešit stejný problém s imunitami ústavních činitelů, jako bude muset vyřešit i Česká republika. Zdá se však, že v otázce imunit ústavních činitelů ČR se blýská na lepší časy. Dále nebylo

⁷² P. Šturma, Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum. 2002., str. 194

v souladu se Statutem znění francouzské ústavy, popř.zákona o otázkách amnestie a promlčení. Dalším sporným ustanovením bylo znění čl. 99 odst. 4 Statutu, podle kterého může vyšetřovatel MTS na území dožádaného státu provádět výslech svědka i v nepřítomnosti orgánů dotčené smluvní strany. Změna Ústavy byla schválena francouzským Parlamentem na společném zasedání Národního shromáždění i Senátu (tj.Kongresu) dne 28. června 1999. Do oddílu VI. Ústavy se vložil článek 53-2⁷³:

„Republika může uznat jurisdikci Mezinárodního trestního soudu za podmíněk stanovených ve smlouvě podepsané 18.července 1998“⁷⁴

Doslovné převzetí znění francouzské Ústavy však není vzhledem k odlišně řešenému vztahu francouzského vnitrostátního práva k právu mezinárodnímu veřejnému zcela možná, jde však o velkou inspiraci.

Ukrajinský a Kostarický příklad

Jak již bylo řečeno výše, k porušení ústavních principů České republiky nemusí vůbec dojít. Občan má být v případě spáchání zločinů podle Statutu především stíhán českými soudy, a teprve poté, co tyto soudy nebudou upřímně schopné nebo ochotné tuto osobu stíhat, předat ji Soudu. Ani v tomto případě není nutné ústavní principy porušovat. Dosáhnout toho lze progresivním výkladem Ústavy, a to například po vzoru Kostariky. Nebo změnou, resp.doplněním čl. 14 Listiny tak, jak to naznačuje vládní návrh ústavního zákona nebo vykládá ukrajinský Ústavní soud. Jak se jednotlivé státy, jejich ústavní a nejvyšší soudy vypořádaly se zásadami a požadavky plynoucími ze Statutu naznačuje studie, kterou vypracoval Mezinárodní výbor červeného kříže. Z této publikace cituji pouze dva příklady. Ukrajinský a kostarický. Celá studie je k nalezení na internetových stránkách Mezinárodního výboru červeného kříže a pro zajímavost uvádím v příloze této práce souhrnnou tabulku, kde jsou k vidění jaké zásady byly pro které státy studie ústavní nebo zákonnou překážkou a jak se s nimi státy pro potřeby ratifikace Statutu vypořádaly.

⁷³ P. Šturma, *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha:Karolinum.2002., str.195 a *Ústava Francie...*

⁷⁴ *Ústavy států evropské Unie, autoři překladu V.Klokočka a E.Wagnerová*, Praha, Linde, 2004, *Ústava Republiky Francie a Společenství*, str.112

Ukrajinský příklad

Ústavní soud ČR by se mohl nechat inspirovat ukrajinským Ústavním soudem, který ve svém nálezu ohledně ústavnosti Statutu Mezinárodního trestního soudu stanovil, že zákaz vydávat vlastní občany jinému státu se nevztahuje na předání ukrajinských občanů ke stíhání před Soudem, který pro tyto účely není cizozemským soudem. Stejnou interpretaci přijal i ekvádorský Ústavní soud.⁷⁵

Kostarický příklad

Kostarický Nejvyšší soud dospěl k názoru, že ústavní zákaz nutit kostarické občany k opuštění území Kostariky nelze vykládat absolutně a rozsah zásady třeba vykládat v souladu s další ústavní zásadou, která vyžaduje mezinárodní spolupráci v oblasti lidských práv.

Závěr

Mezinárodní trestní soud představuje důležitý milník v historii mezinárodního trestního soudnictví. Oproti *ad hoc* tribunálům byl zřízen mezinárodní smlouvou, a to mu v případě široké ratifikace smluvními státy dává vysokou legitimitu. Navíc jurisdikce není oproti tribunálům omezena časově. Z hlediska časového to však znamená, že jurisdikci je možné vykonávat až po vstupu Statutu v platnost, což nastalo uložením 60. ratifikační listiny dnem 1. července 2002. Z hlediska působnosti je nutné, aby byl zločin spáchán buď na území státu, který ratifikoval Statut. Tak může být zločin spáchán i občanem státu, který neratifikoval Statut anebo apatridou. Anebo je nutné, aby došlo ke spáchání zločinu osobou, která je občanem státu, který ratifikoval Statut, i když zločin osoba spáchala na území státu, který není smluvním státem. Soud však může zahájit stíhání i v případě, když není splněna ani jedna z předchozích podmínek za předpokladu, že impuls k zahájení stíhání vzejde od Rady bezpečnosti OSB jednající na základě hlavy VII. Charty OSN.

Mezinárodní trestní soud je tedy stálým trestním soudem zřízeným mezinárodní smlouvou ke stíhání těch nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva, které jsou vyjmenovány v čl. 5 Statutu, s *de iure* vyloučeným zločinem agrese. Jurisdikce Soudu je komplementární k národním soudům.

⁷⁵ M. Kavěna, Ústava ČR a ratifikace Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, str. 361 a www.icrc.org - Issues raised with regard to the 1998 Rome Statute of the International Criminal Court by national constitutional courts and councils of states

Profesor Bassiouni prohlásil, že podpisu a následné ratifikaci Statutu svět už nebude takový, jaký býval před zřízením Mezinárodního trestního soudu. Začíná se nová fáze mezinárodního práva trestního, resp. mezinárodní trestní justice.

V průběhu své práce jsem hledala odpověď na vytčené studijní otázky.

1. Proč je Mezinárodní trestní soud pro mezinárodní právo trestní tak důležitý?

Přínos Statutu spatřuji jak po stránce materiální, tak po stránce procesní. Předně byly s největší možnou mírou pečlivosti a přesnosti definovány zločiny proti lidskosti a zločiny válečné, které byly dosud roztržštěné mezi obyčejovým právem mezinárodním a různými mezinárodními smlouvami. Ve Statutu je poprvé obsažena ucelená a dostatečně přesná definice činů, které představují zločin proti lidskosti. Tento zločin může být spáchán i bez souvislosti s ozbrojeným konfliktem (nevyžaduje se *war nexus*) a že se rozšířil i výčet aktů, které naplňují zločin proti lidskosti. Obecnou podmínkou je, že musí být *součástí rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu*.⁷⁶ Čl. 8 Statutu je zatím nejkomplexnějším shrnutím vážných porušení současného obyčejového mezinárodního práva válečného. Je nejrozsáhlejším ustanovením Statutu a přináší v zájmu právní jistoty kasuistickou definici válečných zločinů.⁷⁷ Na tyto válečné zločiny se vztahuje kompetence Soudu zejména, pokud jsou páčány jako součást plánu či politiky nebo v širokém měřítku. Statutu především završuje dosavadní vývoj na poli mezinárodního práva trestního.

Statut nevytváří nové materiální mezinárodní trestní právo. Je pouze potvrzením obecně platného obyčejového mezinárodního práva, jeho přesnější kodifikací odrážející poslední vývoj v této oblasti. Nevytváří nové definice (skutkové podstaty) trestných činů, ale pouze shrnuje a zpřesňuje již existující právo.

2. Jaké jsou překážky ratifikace a implementace Statutu do právního řádu České republiky/co stojí v cestě ratifikaci, případné nedostatky současné právní úpravy a jak lze tyto nedostatky odstranit?

Překážky lze předně rozdělit na zákonné a ústavní. Ze zákonných to je především zásad nepředávání/nevydávání českých občanů k trestnímu stíhání do ciziny a znění některých skutkových podstat trestných činů, tedy otázka do jaké míry jednotlivé skutkové podstaty trestných činů v trestním zákoně odpovídají definicím zločinů ve Statutu. Z ústavních překážek, kterými se má práce zabývala, je nutné zmínit především imunity ústavních činitelů a čl. 14 Listiny.

⁷⁶ B.Repík, Sborník s.38n

⁷⁷ P.Šturma: Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. Trestněprávní revue, 2002, č. 2, s. 46

Způsob inkriminace mezinárodních zločinů ve vnitrostátním právu je věcí každé smluvní strany. Mezinárodní právo vyžaduje pouze, aby jednání definované ve smlouvě jako zločin bylo obsahově „pokryto“ vnitrostátním právem. Nezáleží na tom, zda se na základě odkazu vnitrostátního práva aplikuje přímo mezinárodní norma, vytvoří se nová skutková podstata (ta může převzít mezinárodní definici doslovně, může být blanketní a odkazovat na mezinárodní právo, může čin definovat v obecnějších nebo naopak v podrobnějších pojmech než smlouva) nebo zda se pro postih mezinárodních zločinů využijí dosavadní obecné vnitrostátní trestné činy.

V platném trestním jsou zločiny podle Statutu soustředěny v desáté hlavě zvláštní části pod rubrikou „Trestné činy proti lidskosti“. Ta obsahuje pouze genocidium a válečné zločiny, které však nepokrývají zcela tyto zločiny, tak jak jsou definovány v mezinárodním právu. Nepokrytá jednání lze patrně stíhat jako obecné trestné činy. Přes svůj název rubriky (hlavy), nejsou zde vůbec obsaženy zločiny proti lidskosti ve smyslu mezinárodního práva. Ty by se musely stíhat jako obecné trestné činy (vraždy, apod.) Skutková podstata mučení podle § 259a TrZ jen zčásti odpovídá mučení jako jedné z forem zločinu proti lidskosti.

Každá metoda inkriminace mezinárodních zločinů ve vnitrostátním trestním právu musí respektovat princip zákonnosti (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) zakotvený jak v mezinárodním právu (Evropská úmluva o lidských právech čl. 7, čl. 15 Paktu), tak ve vnitrostátním právu (ústavní, trestní).

Častou metodou implementace mezinárodních zločinů, zvláště válečných, je používání blanketních skutkových podstat v nichž se odkazuje na mezinárodní právo § 262 a 263 TrZ). Je však tato metoda v souladu s čl.39 Listiny?

Na druhou stranu, blanketní skutkovou podstatou (blanketní dispozicí normy) dosáhneme plného pokrytí zločinu a zabráníme tak riziku „ztráty“ některých podstatných částí definice zločinu. V úvahu jistě připadá i metoda inkriminace vnitrostátní normou v části jedné a metoda odkazu na Statut (mezinárodní právo) v části druhé.

Jak konstruovat tyto zvláštní skutkové podstaty ve vnitrostátním právu? Repík odkazem na Broomhalla uvádí, že nejjednodušší přístup záleží v inkorporaci definic Statutu v jejich úplnosti. K této metodě se přiklání i autorka tohoto textu. Milíkovi v popise činů dle čl. 6, 7 a 8 Statutu chybí jejich skutkové podstaty.⁷⁸ Naproti tomu Šturma považuje skutkové podstaty (definice) trestných činů ve Statutu za dost podrobné a dokument Elementy trestných činů obsahuje ustanovení interpretační povahy a vysvětlující komentář k definicím trestných činů obsažených ve Statutu.

⁷⁸ viz odkaz 3 o pojmu skutková podstata v různých systémech právních.

Jednotlivé trestné činy podle trestního zákona, ačkoliv se nyní mohou třeba zdát nedostačující pro naplnění mezinárodních závazků plynoucích z mezinárodních smluv nejsou velkou překážkou. Než bude Statut ratifikován, tak buď bude schválen nový návrh trestního zákona, který dle P.Šámala řeší jednotlivé trestné činy v návaznosti na Statut obratněji, avšak i zde jsou nějaké mezery, ale to může zhojit fakt, že Statut lze ratifikovat a vyhlásit podle čl.10 Ústavy, a tím se stanou jednotlivé definice zločinů závaznými i pro české trestní soudy. Český trestní soud může jednotlivé trestné činy soudit jako obecné trestné činy např. vraždy včetně jejich kvalifikovaných skutkových podstat. Mezinárodní závazek spolupráce a potrestání bude splněn.

Z hlediska ústavních překážek je pak dle mého názoru je nejjednodušším řešením právě přijetí novely ústavního zákona v té podobě, jak to předpokládá již vládní návrh z roku 2001. Tím by především byl řešen problém imunit u nejvyšších státních (ústavních) činitelů a problém zákazu vydávání občanů České republiky k trestnímu stíhání do zahraničí. Přitom jde o jednoduchou a pouze na spolupráci se Soudem vztahující se novelu. Problémem může být Ústavou požadovaná třipětinová většina k přijetí ústavního zákona.

Čl. 14 Listiny by nemusel představovat takovou překážku, když z historického výkladu Listiny vyplývá, že smyslem tohoto článku 14 Listiny není zákaz vydávání občanů do ciziny k trestnímu stíhání, ale zákaz vyhoštění vlastních občanů.⁷⁹

K předání českého občana Soudu však nemusí vůbec dojít, neboť především je, v souladu se zásadou komplementarity, vždy na českém (obecně národním) soudu, aby svého občana stíhal. Teprve bude-li soud neochoten nebo neschopen trestný čin (zločin) upřímně a vážně vyšetřovat, bude stát muset přistoupit k předání k trestnímu stíhání Soudu. Kdyby tak stát neučinil, dostal by se tak do rozporu se svými mezinárodními závazky a porušil by i čl. 1 Ústavy, který stanoví, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ní plynou z mezinárodního práva. Kdyby se Česká republika, její veřejná moc, přesto domnívala, že porušuje své ústavní zásady předáním českého občana, existují dva možní způsoby řešení. První představuje progresivní výklad ústavy po vzoru kostarického Ústavního soudu například a druhý již zmíněné doplnění čl. 14 Listiny ústavním zákonem dle vládního návrhu.

Ve své práci jsem také odkazovala na Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 66/04, který se zabýval návrhem na zrušení § 21 odst. 2 TZ, který stanoví výjimku v zákazu vydání (zde předání) českého občana k trestnímu stíhání jinému členskému státu EU na základě

⁷⁹ Bod č.17 Nálezu Pl. ÚS 66/04

Evropského zatýkacího rozkazu. ÚS návrh zamítl. Obsah čl. 14 Listiny nebrání implementaci Evropského zatýkacího rozkazu, neboť se tím nenarušuje státoobčanský svazek.⁸⁰ Tuto argumentaci lze jistě použít i v případě ratifikace Statutu. Zákaz předání (i vydání) občanů plyne spíše z trestního práva a není čistě ústavně-právní kategorií. Statut přijatý jako mezinárodní smlouva by pak v případě konfliktu se zákonem měl přirozeně přednost před zákonným ustanovením. Tím by pravděpodobně nebylo nutné přijímat novelu čl. 14 Listiny.

Možno v této souvislosti také uvažovat o tom, že by Statutu byl ratifikován bez nutnosti provedení ústavních změn, a to především s ohledem na čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR, kde je zakotven obecný princip, podle něhož ČR dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Tak argumentuje ÚS a uvádí, že přijetí úpravy Evropského zatýkacího rozkazu bez provedených ústavních změn je v pořádku, neboť ústava samotná je hodnotově vůči mezinárodnímu právu otevřená.

Aby tedy byla naplněna vize zakladatelů Mezinárodního trestního soudu na skutečně univerzální instituci, je nutné, aby našla co nejširší podporu v jednotlivých státech světa. Tuto podporu lze vyjádřit ratifikací Statutu. Jak bylo v práci naznačeno, právní překážky nejsou neřešitelné a Česká republika nebyla jediná, kdo se s takovými potýkal.

Příloha

Dokument zpracovaný Mezinárodním výborem červeného kříže, ve kterém se odrážejí výroky ústavních a nejvyšších soudů některých států světa před tím, než ratifikovaly Statut Mezinárodního trestního soudu. Z dokumentu je patrné, že alespoň všechny zde uvedené státy se potýkaly se stejnými ústavními problémy z hlediska kompatibility ústavy a Statutu. Z výroků soudů pak plyne, jak se s těmito překážkami vypořádaly či hodlaly vypořádat.

Recapitulative table⁸¹

---

⁸⁰ Bod č. 21 Nálezu

⁸¹ [http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/59r1jw/\\$file/issues_raised_with_regard_to_the_icc_statute.pdf?openelement](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/59r1jw/$file/issues_raised_with_regard_to_the_icc_statute.pdf?openelement)

Issues raised with regard to the Rome Statute	State	Some points of the opinion rendered
---	-------	-------------------------------------

<i>Complementary jurisdiction of the ICC (Art. 1 ICC)</i>	Belgium:	The Council of State observed that a Belgian tribunal cannot relinquish its competence in favour of the ICC under the Belgian Constitution which provides that no one may be subtracted against its will from the judge that the law assigned to him.
	France:	Compatible. That the ICC may admit cases where the State is unwilling to prosecute or unable to carry out proceedings, does not infringe on the exercise of national sovereignty.
	Ukraine:	Incompatible. The administration of justice is the exclusive competence of the courts and judicial functions cannot be delegated to other bodies or officials. The jurisdiction of the ICC, when supplementary to the national system, was not contemplated by the Ukrainian Constitution. Hence, the amendment of the Constitution is required before the Statute can be ratified.
	Guatemala:	Compatible. Under the principle of complementarity laid down in its Statute, the ICC would have jurisdiction only in cases where a State was unable or unwilling to prosecute. If Guatemala duly complied with its obligation to administer justice as provided for in its Constitution, the ICC would have no reason to exercise jurisdiction over it.
	Chile:	Incompatible. The Statute had set up a new jurisdiction that was not provided for in the Chilean Constitution. It appeared that the characteristics of the ICC were those of a supranational court. Hence, for the ICC to be considered as a court competent to try crimes committed in Chile, its powers should be incorporated into domestic law through a constitutional amendment.

<i>Irrelevance of official capacity (Art. 27 ICC)</i>	Belgium:	Incompatible. Article 27 of the Statute contradicts the constitutional regimes of immunity for the King and for members of Parliament, as well as the penal responsibility regime of ministers.
	Costa Rica:	Compatible. The penal immunity of members of Parliament established in the Constitution cannot prevent the institution of proceedings by a tribunal such as the ICC given the nature of the crimes subject to the jurisdiction of the ICC
	France:	Incompatible. Article 27 of the Statute is contrary to the particular regimes of penal responsibility of the President, members of Government and of the Assembly.
	Luxembourg:	Incompatible. Article 27 of the Statute is contrary to the provisions concerning the arrest of members of Parliament and the penal immunity of the Grand Duke.
	Spain:	Compatible. Article 27 does not affect the exercise of immunity privileges of members of Parliament, but consists of a transfer of powers to the ICC, which is permitted by the Constitution. The immunity of the King should not be regarded as contrary to the Statute since official acts have to be countersigned to become effective. The countersigning officials would bear individual responsibility. Parliamentary monarchies should not be seen as departing from the objectives and purposes of the Rome Statute nor from the terms defining the ICC's jurisdiction, those terms should rather be applied in the context of the political system of each State party..
	Ukraine:	Compatible. Article 27 is not contrary to the immunities of the President, Members of the Assembly and judges, since the crimes subject to the jurisdiction of the ICC are crimes under international law and the immunities granted by the Constitution are only applicable before national jurisdictions. They do not constitute obstacles to the jurisdiction of the ICC.
	Honduras:	Compatible. If an official was present in Honduras and was handed over after all the procedures for prosecution under domestic law had been followed, there would be no constitutional breach.
	Chile:	Incompatible. The provisions of the Constitution on the privileges of parliamentarians and the prerogatives of magistrates of superior courts and the public prosecutor would be without effect under the Statute since that system would disappear if proceedings took place directly before the ICC. Such a result would be incompatible with the Chilean Constitution.

<i>Surrender of persons to the ICC (Art. 89 ICC)</i>	Costa Rica:	Compatible. The constitutional guarantee that prohibits compelling a Costa Rican to leave the national territory against his will is not absolute and that to determine its extent, it must be established what measures were reasonable and proportionate to uphold the guarantee.
	Ecuador:	Compatible. The extradition of nationals is prohibited under the Constitution, but the surrender of persons to an international tribunal is a different legal institution.
	Ukraine:	Compatible. The surrender of nationals to another State is prohibited under the Constitution. That provision is, however, not applicable to the transfer of person to the ICC. International practice distinguishes between extradition to another State and transfer to an international court.
	Honduras:	Compatible. Since Article 89 concerned the surrender of an individual to a supranational court to whose jurisdiction Honduras would be subject after ratification of the Statute and not the surrender of an individual to another State. In that sense, surrender of an individual to the Court could not be considered as a form of extradition.
	Guatemala:	Compatible. The Constitution did not refer to the "surrender" of persons to an international tribunal. Hence, the provisions of the Rome Statute were not incompatible with the Constitution.

<i>Life imprisonment (Art. 77, 80, 103 and 110 ICC)</i>	Costa Rica:	Compatible. Since the application of the penalties regulated by the Statute are subject to national domestic law, the constitutionality of Articles 77 and 78 ICC can be maintained. However, the extradition of a person likely to be condemned to life imprisonment would violate constitutional principles and thus would not be possible.
	Ecuador:	Compatible. Article 110 of the Statute allows an automatic revision of the penalties, thus avoiding in practice the imposition of life or indefinite imprisonment.
	Spain:	Compatible. Article 80 of the Statute provides that the provisions of the Statute on penalties do not preclude the application of the penalties prescribed by national law. In addition, Article 103 ICC allows a State to stretch conditions to its acceptance of sentenced persons. The mechanism established in Article 110 for the review of sentences denotes a general principle tending to put a temporal limit on penalties.

<i>Powers of investigation of the Prosecutor in the territory of a State party (Art. 54 and 99 ICC)</i>	Ecuador:	Compatible. Investigations by the Prosecutor must be considered as a form of international judicial co-operation.
	France:	Incompatible. The Prosecutor's powers of investigation on the national territory are incompatible with the Constitution to the extent that the investigations may be carried out without the presence of French judicial authorities, even in the absence of circumstances justifying such steps.
	Luxembourg:	Compatible. The Prosecutor's powers of investigation on the national territory are compatible with the Constitution to the extent that they are carried out after consultations between the Prosecutor and authorities of the State party.
	Spain:	Compatible. Although the powers of the Prosecutor as defined in Articles 99 (4), 54(2) 93 and 96 of the ICC Statute are of the competence of national judicial authorities, Article 93 of the Constitution allows the transfer of such powers to international organizations or institutions.
	Chile:	Incompatible. The Prosecutor's powers of investigation are contrary to the norms of the Constitution, which vested the public prosecutor's office with the sole and exclusive power to direct investigations of acts that constituted criminal offences.

<i>Review of the Statute (Art. 122)</i>	Luxembourg:	Compatible. Article 122 of the Statute lists precisely which provisions can be amended, and they are of an institutional nature.
---	--------------------	---

<i>Statute of limitations</i>	France:	Incompatible. That the Court could be seized where the acts are time-barred under national law, and without it being the result of lack of will or capacity of the State, infringes the essential conditions of the exercise of national sovereignty.
<i>Amnesty</i>	France:	Incompatible. That the Court could be seized where the acts are covered by amnesty under national law, and without it being the result of lack of will or capacity of the State, infringes the essential conditions of the exercise of national sovereignty.
	Chile:	Incompatible. The Statute was incompatible with Chilean constitutional norms since it restricted the power of the President of the Republic to grant individual pardons and deprived the legislature of its ability to adopt laws granting general pardons or amnesties in relation to war crimes that were subject to the ICC's jurisdiction.
<i>Ne bis in idem</i> (Art. 17 and 20 ICC)	Ecuador:	Compatible. An accused who has been tried according to the rules of due process will be tried a second time by the ICC only in exceptional circumstances. The objective of the Statute is to avoid impunity.
	Spain:	Compatible. The principle <i>ne bis in idem</i> is part of the constitutional right to an effective judicial protection. Such right is not limited to the protection afforded by Spanish courts but extends to jurisdictional organs whose competence is recognized in Spain. The transfer of judicial competence to the ICC enables the ICC to modify the decisions of Spanish organs without infringing the constitutional right to judicial protection.
	Honduras:	Compatible. Under the Rome Statute, prosecution for an offence already tried by a national court could only take place in the cases specified in the Statute, i.e. where the proceedings had not been conducted independently or impartially in accordance with the norms of due process and had been conducted in a manner, precisely, to elude justice.
<i>Judicial guarantees</i> (Arts 11, 20, 22, 23 and 66 ICC)	Guatemala:	The judicial guarantees provided by the ICC were in line with the rights protected under the Constitution. Furthermore, the guarantees and rights incorporated into the Statute corresponded to those established in international human rights treaties which Guatemala had ratified and which expanded on the rights recognized under Article 44 of the Constitution.
<i>Deferral of an investigation by a request of the Council of Security</i> (Art. 16 ICC)	Belgium:	It is contrary to the constitutional principle of judicial independence that a non-judicial body may intervene to prevent Belgian judicial authorities from investigating or prosecuting cases. If the power of the Security Council to request the deferral of an investigation or prosecution before the ICC was construed as extending to investigation and prosecution by national authorities, it would be contrary to the principle of independence of justice.
<i>Limitation on the prosecution or punishment of other offences</i> (Art. 108 ICC)	Belgium:	Incompatible. It is contrary to the constitutional principle of independence of justice that the approval of the ICC is required for the prosecution and punishment for other acts after a person has been tried before the ICC.
<i>Enforcement of sentences</i> (Art. 103 ICC)	Belgium:	Compatible. The King's pardon can only be exercised with regard to sentences imposed by Belgian courts.
	France:	Compatible. Since the Statute allows States to attach conditions to their acceptance of sentenced persons, France will be able to make its acceptance conditional on the application of national legislation on the enforcement of sentences and to state the possibility of a total or partial exemption of a sentence derived from the right of pardon.
	Ukraine:	Compatible. The risk that Ukrainian citizens serving sentences in another State may enjoy fewer human rights guarantees than those provided by the Ukrainian Constitution could be diminished by means of a declaration stating Ukraine's willingness to have sentenced Ukrainian citizens serve their sentences in Ukraine.

	Guatemala:	Compatible. The provisions of the Statute empowering the ICC to order the forfeiture of proceeds, property and assets deriving directly or indirectly from a crime and their transfer to the Trust Fund do not constitute a limitation on the right to property enshrined in the Constitution. Similarly, the power of the ICC to transfer to the Trust Fund such proceeds, property and assets on behalf of the victims was no more than a simple way to ensure reparation of injury or prejudice suffered as the result of a crime.
--	-------------------	--

Seznam použitých pramenů a literatury

Primární prameny

Mezinárodní smlouvy

- Doc.A/CONF. 183/9 of 17 July 1998 and corrected by proces-verbaux of 10 Novemeber 1998, 12 July 1999, 30 November 1999, 8 May 2000, 17 January 2001 and 16 January 2002. The Statute entered into force on 1 July 2002
- Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 32/1955 Sb., o Úmluvě o zabránění a trestání zločinů genocidia
- Potočný, M – Ondřej, J: Vybrané dokumenty ke studiu mezinárodního práva veřejného, sv. IV., Praha 1992, Karolinum, str. 63 nebo č. 32/1969 Sb.

Soubory mezinárodních smluv

- Mrázek, Josef: Dokumenty ke studiu mezinárodního práva, Plzeň, 2005
- Ondřej, Jan; Potočný, Miroslav: Obecné mezinárodní právo v dokumentech, Praha, 2000 (2. vydání 2004)

Rozhodnutí soudních orgánů

- Nález Ústavního soudu Pl ÚS 66/04 z www.curia.cz

Sekundární prameny

Komentáře primárních pramenů

- M.Ch.Bassiouni, Introduction (Předmluva), Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court. Baden-Baden:Nomos 1999 Ed.O.Triffterer

Monografie a knižní publikace

- Císařová, D. a kol., Trestní právo procesní, Praha, 3.vydání 2004
- Knapp, Viktor: Velké právní systémy: Úvod do srovnávací právní vědy, Praha, 1996

- Malenovský, Jiří: Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému, Brno, 2003 (4. vydání 2004)
- Pavlíček, Václav - Hřebejk, Jan: Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 1.Díl.- Ústavní systémy.2.vydání.Praha:Linde, 1998
- Potočný, Miroslav – Ondřej, Jan: Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část, Praha, 2006
- Šturma, Pavel – Čepelka, Čestmír: Mezinárodní právo veřejné, Praha, 2003
- Šturma, Pavel: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum. 1. vydání 2002
- Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D: Základy trestní odpovědnosti. Praha: Orac, 2003
- Slovník veřejného práva československého. Svazek II. Brno: Polygrafia, 1932
- autoři překladu V.Klokočka a E.Wagnerová, Ústavy států evropské Unie, Ústava Republiky Francie a Společenství, Praha: Linde, 2004

Sborníky

- Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do trestního práva České republiky, C.H. Beck: Praha 2004, Sborník příspěvků ze semináře: Problémy implementace Statutu do právního řádu České republiky.

Časopisy

- Gřivna, Tomáš: Imunity podle vnitrostátního práva, Trestněprávní revue 3/2006.
- Kavěna, Martin: Ústava ČR a ratifikace Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, Trestněprávní revue, 12/2003, str. 360
- Kavěna, Martin: Právní důvody vlády prezidenta Buse pro zrušení podpisu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, Trestněprávní revue, 1/2004, str. 8
- Šturma, Pavel : Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. Trestněprávní revue, 2/2002.
- Šturma, Pavel: Procesní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. Trestněprávní revue, 4/2002.
- Urbánek, Jindřich: Pražská konference o ratifikaci a domácí implementaci římského statutu o Mezinárodním trestním soudu, Trestněprávní revue 3/2002, s. 94.
- Pipek, Jiří: Mezinárodní trestní soud – k některým aspektům Římského statutu, Trestněprávní revue, 2/2004, str. 39

Projevy na konferencích, přednášky na seminářích a kursech

- Svoboda, Cyril: Úvodní proslov z diskusního semináře o Mezinárodním trestním soudu, který se konal dne 11.3.2004 a který byl pořádán Ministerstvem zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Task Force ICC Ministerstva zahraničních věcí Nizozemského království, Zahraničním výborem PSP ČR a Ministerstvem spravedlnosti ČR.
- Konference České národní skupiny AIDP z 8. června 2004 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze k tématu *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*
- Kurs Mezinárodní právo trestní Prof. Šturmy na PF UK v letním semestru 2005
- Kurs Mezinárodního humanitárního práva Doc. Scheue na PF UK v zimním semestru 2002
- Seminář Mezinárodní trestní soud Prof. Triffterera na Právnické fakultě Univerzity v Salzburku v zimním semestru roku 2003
- Seminář pořádaný Ministerstvem zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Task Force ICC Ministerstva zahraničních věcí Nizozemského království, Zahraničním výborem PSP ČR a Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Doktorské disertační práce

- Bílková, Veronika: Úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Doktorská disertační práce. Interní tisk PF UK, Praha 2006

Metodologické texty

- Eco, Umberto: Jak napsat diplomovou práci, Praha: Votobia, 1. české vydání 1997

Internetové zdroje

Zprávy a články publikované na Internetu

- Manual for the Ratification and Implementation of the Rome Statute - http://www.icclr.law.ubc.ca/Publications/Reports/ICC%20Reports/Manual_2nd_ed_mar21_03.pdf
- Mezinárodní trestní soud – situace v Darfuru:
http://www.icc-cpi.int/pressrelease_details&id=107&l=en.html
- Společnost pro trestní právo - <http://www.penal.org/new/index.php?langage=gb>
- Mezinárodní výbor Červeného kříže – dokument s názvem *Issues raised with regard to the Rome Statute of the International Criminal Court by National Courts, Supreme Courts and Councils od States* - [http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/59rljw/\\$file/issues_raised_with_regard_to_the_icc_statute.pdf?openelement](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/59rljw/$file/issues_raised_with_regard_to_the_icc_statute.pdf?openelement)

Obvykle využívané internetové stránky

- Mezinárodní trestní soud - <http://www.icc-cpi.int>
- Mezinárodní společnost pro trestní právo - <http://www.penal.org>
- Mezinárodní tribunál pro bývalou Jugoslávii – <http://www.un.org/icty>
- Mezinárodní tribunál pro Rwandu – <http://ict.r.org>
- Organizace spojených národů – <http://www.un.org>
- Mezinárodní výbor červeného kříže – <http://www.icrc.org>
- Výzkumné a dokumentační centrum válečných zločinů, přidružené k Uni v Marburgu (Německo) – <http://www.icwc.de>

Funkčnost internetových stránek ověřena k datu 10. dubna 2007.